

**Jalostuksen tavoiteohjelma
1.1.2022 – 31.12.2026**

Pienimünsterinseisoja

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 08.08.2021
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 21.09.2021

Koonnut: Elina Lustig, Kaisa Mustonen, Erja Nummi
Kannen piirros: Seppo Polameri

Sisälllys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE	9
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	9
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	30
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	30
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	30
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	31
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	35
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	36
4.3. Terveys ja lisääntyminen	37
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	37
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	40
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	47
4.3.4 Lisääntyminen	48
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	48
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	48
4.4. Ulkomuoto	49
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	52
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	55
6.1 Jalostuksen tavoitteet	55
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	57
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	59
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	59
6.5 Toimintasunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta 2022–2026	60
7. LÄHTEET	61

1.YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Pienimünsterinseisoja on iloinen, keskikokoinen, pitkäkarvainen seisova lintukoira, joka on kotoisin Saksan lounaisosista läheltä Hollannin rajaa. Se on rakenteeltaan varsin liioittelematon, suorakaiteen muotoinen peruskoira, jonka ulkonäölle tyypillistä ovat koristeelliset korvahapsut, viirihäntä ja hieman surumielinen ilme.

Suomessa pienimünsterinseisojaa on käytetty enimmäkseen lintumetsällä, jossa se osoittaa linnun seiso-malla, ajaa sen ylös ja noutaa ammutun riistan. Lähes kaikkia pienimünsterinseisoja käytetään myös sorsas-tuksessa sinnikkäänä noutajana. Näistä koirista on myös jänis- ja pienpetojahtiin, ja jäljestämisominaisuudet ovat erinomaiset.

Pienimünsterinseisojan riistainto on poikkeuksellisen vahva, eikä rotu sen vuoksi sovellu pelkästään seura-koiraksi. Se on älykäs metsästyskoira, joka yhdistelee kokemuksiinsa niin metsällä kuin siviilissä uusiksi käyt-täytymismuodoiksi. Tämä koira kaipaa työtä ja liikuntaa. Sen metsästysominaisuudet kestävät vertailun mi-hin tahansa muuhun seisojarotuun, ja vesityö- ja nouto-ominaisuudet ovat poikkeuksellisen hyviä.

Pienimünsterinseisoja on säilynyt kaikkialla maailmassa metsästyskoirana, vaikka kotikoiraominaisuudet ovatkin hyvät ja ulkonäkö viehättää silmää.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen

Omistajille tehdyn kyselyn perusteella valtaosa pienimünsterinseisojan omistajista oli tyytyväisiä koiransa luonteeseen. Eniten omistajat tuntuivat kiittävän koiriensa sosiaalisuutta sekä ihmisiä että koiria kohtaan, sopeutuvaisuutta eri tilanteissa ja olosuhteissa, yhteistyökykyä ja miellyttämisenhalua. Hyviä käyttööminai-suuksia ja työmoraalia kehuettiin, samoin kuin yleistä innokkuutta toimintaan. Myös lapsiystävällisyys ja so-veltuvuus koko perheen koiraharrastuksiin mainittiin usein.

Näyttely- ja koekertomuksissa luonneongelmiin viittaavia mainintoja on harvoin.

Silloin, kun ongelmia on, tavallisimmin ne liittyvät koiran liialliseen kiihkeyteen, äänekkyyteen ja levottomuu-teen. Nämä piirteet vaikeuttavat erityisesti koiran kouluttamista metsästyskäyttöön ja menestymistä käyttö-kokeissa.

Koemenestys on myös osoitus koiran koulutettavuudesta ja yhteistyökyvystä. Koirat, joilla yhteistyöhaluk-kuus ei ole tasapainossa riistainnon kanssa, ovat erittäin vaikeita kouluttaa ja syytä karsia pois jalostuskäy-töstä.

Jalostuskoirien valinnassa pitää olla erityisen kriittinen luonteen suhteen ja välttää yhdistämästä kahta koi-raa, joiden lähisuvussa tai koirissa itsessään esiintyy samaa luonteen heikkoutta vaikka vain lievänä. Tavoit-teena on, että jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia koiria, jotka ovat tasa-painoisia, sosiaalisia ja koulutuskelpoisia.

Terveys

PEVISA edellyttää lonkkakuvausta, ja sen ohelle suositellaan kyynärpäiden kuvausta. Kuusivuotiskaudella 2012-2017 syntyneistä jalostusikäistä koirista kuvattiin likimain puolet ja terveiden lonkkien osuus oli 94 %. Rodun lonkkaterveys on varsin hyvä.

Kyynärät kuvattiin kyseisellä kaudella 89 koiralta ja niistä oli terveitä 91 %.

Napatyrä, purentaviat ja hampaan puutokset sekä selkärangan nikamavirheet ovat yleisimpiä virheitä ja niitä tavataan muutamia tapauksia rekisteröityä ikäluokkaa kohti. Epilepsiaa esiintyy vähän. Allergiaperäisiä ihottumia ja korvatulehduksia ilmenee vuosittain, samoin ruoka-aineallergioita.

Koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, näin koi-rrien terveystilanne säilyy edelleen hyvänä. Tavoitteena on terve, kestävä ja monipuoliseen käyttöön sovel-tuva työkoira.

Lisääntyminen

Pienimünsterinseisojan lisääntymisessä ei ole ollut merkittäviä ongelmia. Narttujen hedelmöittyminen ja synnytykset ovat sujuneet pääsääntöisesti normaalisti. Keinosiemennystä ei suositella käytettäväksi ensimmäistä kertaa astutettavalle nartulle eikä urokselle, jolla ei ole aiemmin normaalisti tuotettuja jälkeläisiä.

Rakenteen ja anatomian terveys

Pienimünsterinseisojat ovat maailmanlaajuisesti rodun syntyhistoriasta johtuen ulkonäöltään edelleen jossain määrin heterogeeninen rotu, jota alkuperämaa mukaan lukien esiintyy hieman erityyppisinä. Koirien koot vaihtelevat, luuston vahvuudessa on eroa, samoin karvan laadussa ja runsaudessa.

Rotu on kuitenkin rakenteeltaan ”peruskoira” vailla mitään liioiteltuja piirteitä sekä sellaisesta aiheutuvia ongelmia.

Jalostuskäyttöä varten tavoitteena ovat tyypiltään oikeat, rakenteeltaan rodun käyttötarkoitukseen soveltuvat, hyväluustoiset, mittasuhteiltaan oikeat, kestävät koirat. Lisäksi on huomioitava oikeanlaatuisen karvapeitteen merkitys käyttökoiralle.

Käyttöominaisuudet

Pienimünsterinseisoja on käyttökoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaiseen metsästykseen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa.

Pääsääntöisesti pienimünsterinseisojat Suomessa ovat rodunomaisessa harrastuskäytössä, mutta osallistumista KAER-kokeisiin on lisättävä, jotta niiden käyttöominaisuuksista olisi jalostuspäätöksiä tehtäessä ja sopivia yhdistelmiä suunniteltaessa luotettavaa tietoa. Yhdistelmistä syntyneitten jälkeläisten laadun arviointi on vähintään yhtä tärkeää, koska monet koiran metsästyskäyttöön vaikuttavista ominaisuuksista ovat perinnöllisiä. Rodun metsästysominaisuuksien tason säilyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi tarvitaan vertailukelpoista tietoa.

Käyttötaipumusten vaaliminen nousee luonteen ja terveyden ohella tärkeimmäksi rodun jalostuksen tavoitteeksi myös tulevaisuudessa.

Jalostuspohja

Tämän hetkinen jalostuskäyttöiässä oleva ja siihen ikään tulossa oleva koirakantamme on suurelta osin sukua keskenään. Hankaluutta rodun kasvatukselle aiheuttavat koirien yhteiset, samat esivanhemmat. Tilannetta on pyritty korjaamaan tuontikoirien ja ulkomaille tehtyjen astutusmatkojen avulla, ja edellisen kymmenen vuoden aikana rotuun rekisteröidyistä koirista 18,8 % on tuontikoiria ja 28,9 % on syntynyt ulkomailta tehdystä astutuksesta.

Suomessa vain pieni osa pienimünsterinseisojista jatkaa sukuaan. Rodun kasvatuksessa on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota kotimaisen kannan laajempaan käyttöön. Erisukuisia koiria on käytettävä tasaisesti jalostukseen, kuitenkin käyttökoiralle toivotuista ominaisuuksista tinkimättä. Näiden koirien joukossa tulisi olla kattavasti kaikkia olemassa olevia sukuja. Erityisesti jalostuskäytön suositukset täyttäviä uroksia tarvittaisiin siitoskäyttöön lisää.

Tuontikoirien osalta on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota niitten sukulaisuussuhteisiin ja pyrittävä löytämään koiria, jotka eivät ole sukua jo maahan tuoduille.

PIENIMÜNSTERINSEISOJAN PEVISA-OHJELMA KAUELLE

1.1.2022–31.12.2026

- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B.
- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
- Koiralla tulee ennen toiseen pentueeseen liittyvää astutusta olla vähintään 3. palkinto KAER-kokeesta. Myös vastaava ulkomainen metsästyskoetulos hyväksytään rotujärjestön lausunnon pohjalta.

Jalostuksen tavoiteohjelman jalostuskoirille asettamat vähimmäisvaatimukset:

- Yhdistelmän on täytettävä Kennelliiton rekisteröintiehdot ja rodun PEVISA-määräykset
- Palkinto KAER-kokeesta tai vastaavasta ulkomaisesta kokeesta
- Lonkat A tai B eikä kahden B-lonkkaisen yhdistämistä suositella
- Koirille, joilla on kyynärniveldysplasian aste 1, suositellaan partneriksi koiraa, jonka kyynärät ovat terveet ja koiria, joilla on 2. tai huonommat kyynärät, ei suositella jalostuskäyttöön.
- Yli kaksivuotiaitten koirien jalostustarkastuksen tulos EH tai näyttelytulos vähintään KÄY/AVO EH tai 2xKÄY/AVO H, eikä palkinto saa olla alentunut luonteen tai käytöksen vuoksi.
- Yleisesti hyvä terveys ja käyttö- ja perhekoiraksi sopiva luonne.
- Yhdistelmän sukusiitosaste (ss) on alle 3% ja sukukatkeroin (sk) vähintään 0.90 viiden sukupolven mukaan laskettuna
- Perinnöllisen edistymisen saavuttamiseksi jalostukseen käytetyt yksilöt ovat rodun keskitasoa parempia halutuissa ominaisuuksissa.
- Urosta tai narttua ei käytetä jalostukseen uudestaan ennen kuin sen edellisestä pentueesta on saatavilla tietoa terveydestä/käyttöominaisuuksista/luonteesta/rakenteesta.

2. RODUN TAUSTA

2.1 Alkuperä ja käyttötarkoitus

Alkuperä

Pienimünsterinseisoja polveutuu keskiajalla jo ennen tuliaseita metsästäjän apuna toimineista pitkäkarvaisista, valkokirjavista haukkakoirista, joiden silkkikarvaisten esi-isien arvellaan kulkeutuneen kansainvaellusten, merenkulkijoiden ja sotilaiden mukana idästä ja Espanjasta Ranskaan, Saksaan ja Brittein saarille. Haukkakoira haki lintuja maastosta yläpäisesti ilmapainua käyttäen. Se osoitti ne metsästäjille seisomalla, ja metsästäjät päästivät haukan lintujen kimppuun. Jonkin verran tämän tyyppisiä koiria käytettiin myös verkkokoirina, jolloin löytyneen linnun päälle heitettiin verkko. Läntiseen Eurooppaan saavuttuaan tällaisia koiria alkoi kulkeutua ristiin rastiin, ja niistä kehittyi vuosisatojen kuluessa erilaisia paikallisia metsästyskoirakantoja Kanaalin molemmille puolille metsästystarpeen ja maantieteen määrittämissä rajoissa. Toisiin kehittyi voimakas seisontaominaisuus, ja toiset kehittyivät ylösajaviksi lintukoiriksi.

Saksan luoteisosassa Westfalenissa ja Hollannissa tällaisesta haukkakoirasta kehittynyt pieni pitkäkarvainen lintukoira oli vuosisatojen ajan suosituin metsästyskoira. Sitä käytettiin pienriistan metsästykseseen nummilla ja vaikeakulkuisessa pensaikkojen ja vesistöjen rikkomassa maastossa. Sen kuvailtiin hakevan kuin pieni setteri, se osoitti riistan seisomalla ja toimi tyypillisesti hyvässä yhteistyössä metsästäjän kanssa. Myös tiettyä omapäisyyttä ja lyhyttä ajoa arvostettiin, koska riista oli saatava esiin piikkipensaiden keskeltä. Maasto edellytti koiralta myös erinomaisia riistan talteenottokykyjä.

Vanhastaan koiria kutsuttiin muun muassa spioniksi (eli urkkijaksi, vakoojaksi) niiden varovaisen työskentelytavan mukaan, heidewachteliksi eli nummiviiriäiskoiraksi erotukseksi eteläsaksalaisesta karkottavasta viiriäiskoirasta, pensaikkokoiriksi ja pastorin- tai maisterinkoiriksi, sillä usein juuri nämä pitivät näitä koiria metsästys- ja perhekoirinaan. Ihmisiin kiintyvänä ja pihalle tunkeilijoista ilmoittavana se sopikin myös jälkimmäiseen tehtävään. Rodun kasvatusalueen ulkopuolella sitä kutsuttiin münsteriläiseksi roduksi.

Käyttötarkoitus

Pienimünsterinseisoja on monipuoliseen metsästyskäyttöön soveltuva rotu, jota Suomessa yleisimmin käytetään riistalintujen metsästykseen. Sen tehtävä on etsiä ja paikallistaa riistaa, osoittaa se seisomalla, ajaa se käskystä liikkeelle ja noutaa ammuttu tai jäljittää haavoittunut riista. Sen vahvuuksia ovat voimakas riistainto ja erinomaiset noutotaipumukset sekä maalta että vedestä.

Pienimünsterinseisoja on hyvävainuinen, kestävä ja yhteistyöhaluinen ja sen työskentelyssä kuvastuu pyrkimys löytää riistaa. Se hakee riistaa maastoon soveltuvalla laajuudella ja hakukuviolla, ensisijaisesti ilmapainulla ja tuulta hyväkseen käyttäen. Sen liikkuminen on kevyttä ja eloisaa ja hyvävauhtista. Haun laajuuden tulee riittää tulokselliseen riekkojahtiin tunturimaastossa sekä peltolintujahtiin avoimessa peltomaastossa. Se työskentelee halukkaasti myös pensaikoissa ja tiheiköissä ja soveltuu erinomaisesti peitteisen maaston metsäkanalintujahtiin.

Riistan talteenottotaipumuksiltaan pienimünsterinseisoja on erinomainen ja siihen koulutettuna se noutaa halukkaasti ja varmasti sekä maalta että vedestä. Se on innokas ja vahva uimari ja sen kylmänsietokyky on hyvä. Sen karvapeite suojaa sitä erilaisissa sääolosuhteissa ja vaikeakulkuisissa tiheiköissä.

Rodulta edellytetään myös riittävää terävyyttä pienpetojahtiin, ja haavoittuneen riistan jäljestämiseen pienimünsterinseisojalla on hyvät taipumukset.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Kun 1800-luvun Saksassa alettiin kehittää saksanseisoojaa, spioneja pidettiin liian pieninä ja vaaleina sen jalostukseen. Ne jätettiin hyödyntämättä ja unohdettiin syrjäisiin maalaiskyläin, joissa kasvatus jatkui. Unohduksen ansiosta nämä koirat ovat säilyneet kuta kuinkin luonnonrotuna tähän päivään asti. 1900-luvun alussa metsästyskoiraharrastaja Edmund Löns veljineen lähti etsimään Westfalenin maaseudulta aivan eri koirarotua mutta löysikin sattumalta nämä pienet seisijat. Hän havaitsi niiden erinomaiset metsästysominaisuudet ja päätti nostaa ne yleiseen tietoisuuteen. Hän löysi kaksi kantaa, opettaja Heitmannin valkovoittoiset, kevyet heidewachtelit Burgsteinfurtista ja metsänvartija Wolbergin hieman raskaammat ja tummemmat, enemmän ääntä antavat koirat ”dorstenilaiset” Dorstenin lähistöltä. Löns yhdisti nämä kaksi kantaa ja alkoi levittää sanaa unelmiensa käyttökoirista hyvällä menestyksellä. Rotujärjestö perustettiin vuonna 1912 Osnabrückissä. Rodun suosio kasvoi etenkin 1920-luvulla räjähdysmäisesti. Heidewachtelit ehtivät levitä jo naapurimaihinkin. Aluksi yhtenäistä jalostusta haittasi rotumääritelmän puute; ensimmäiset tuntomerkit laati tohtori Jungklaus vuonna 1921. Kolmannen valtakunnan aikana rodun jalostussuunnista syntyi riitaa, ja perustettiin rinnakkaisrotujärjestö. Aluksi pienimünsterinseisojat olivat aina valkopohjaisia, mutta 1930-luvulla Lönsin kenneliin syntyivät ensimmäiset päistärökköpennot. Niiden alkuperä on jäänyt hämärään, sillä värin synnystä Löns itsekin antoi monta selitystä. Bretonin tai pitkäkarvaisen saksanseisoojan risteyttämistä epäillään. Metsästäjille maastossa huomaamattomampi päistärökköväri oli mieleen, ja rotu sai siitä vain lisää suosiota.

Toinen maailmansota sotki rodun jalostuksen melkoiseen kaaokseen. Koiria tapettiin ruoan puutteessa, salakuljetettiin sota-alueilta ja sodan jälkeen Saksaa miehitysvyöhykkeisiin jaettaessa jopa takavarikoitiin muun muassa brittiupseerien käsiin. Jalostus kuitenkin organisoitiin uudestaan, jalostustavoitteista päästiin yksimielisyyteen ja kaksi rotujärjestöä yhdistettiin vuonna 1961. Rodun suosio alkoi taas kasvaa tasaisesti.

Saksassa pienimünsterinseisoja on ollut jo pitkään kolmanneksi suosituin seisoojaryhmän rotu. Sitä käytetään mannermaiseen tapaan metsästyksen monitoimikoirana. Pienriistakannan väheneminen on asettanut paineita metsästysominaisuuksien uudelleen kalibrointiin suurriistan puoleen. Rotua arvostetaan sen tiukasti vaalittujen hyvien metsästysominaisuuksien, kätevän koon ja luonteen sopeutumiskyvyn ja älykkyyden takia. Rotua kasvatetaan runsaasti myös Hollannissa, Tanskassa ja nykyisin myös Ranskassa. Myös Yhdysvalloissa rodun suosio kasvaa nopeasti, sillä sen metsästysominaisuudet ovat sopineet hyvin varsinkin Keskilännen preerijamaastoihin ja vesistöihin. Se on pysynyt myös näissä maissa metsästyskoirarotuna.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Samanlaista seisojapohjaa kuin pienimünsterinseisoja edustavat esimerkiksi ranskalaiset bretoni, ranskanspanieli ja picardienspanielit sekä Hollannissa hollanninpeltopyykoira. Biotooppi ja maastoesteet määräsivät pitkälti, minkälaiseksi koirat kehittyivät, ja näin syntyivät omat paikalliset rotunsa. Näiden pitkäkarvaisten seisojien sukulaisuus spanieleihin näkyy ulkoasussa.

2.2 Eri linjat

Näyttö- ja käyttölinjoihin eriytymistä ei ole tapahtunut, vaikka jalostusvaatimukset vaihtelevat eri maissa. Vaikuttaa siltä, että maailmanlaajuisesti metsästyspainotus on jopa lisääntynyt.

2.3 Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen ensimmäiset pienimünsterinseisojarodun edustajat, uros ja narttu, tulivat vuonna 1959 maisteri Heikki Suomuksen tuottamina. Vuonna 1960 tuli toinen narttu, ja samana vuonna syntyi Suomen ensimmäinen pentue. Suomus oli nähnyt rodun edustajia Saksassa riistanhoitajien käytössä ja mieltynyt niiden työskentelytapaan.

Seuraavat 10 vuotta rotu oli Suomessa melko harvinainen. Pentuja kuitenkin syntyi hieman enemmän kuin rekisteröintien määrästä voisi olettaa, koska kaikkia syntyneitä pentueita ei rekisteröity kokonaan tai ajallaan. Seuraavan vuosikymmenen aikana rekisteröinnit alkoivat lisääntyä, mutta kanta pysyi geneettisesti hyvin pienenä, koska jalostukseen käytettiin vain harvoja yksilöitä. Esimerkiksi 70-luvulla vaikuttaneet uros Woodborne Urgent SF04404/67 ja Woodborne Pekku SF04085/62 jättivät molemmat seitsemän pentuetta. Myös nartut Kati SF04539/66 ja Riina SF14799/68 löytyvät rodun suomalaisista esivanhemmista, toinen viiden ja toinen kuuden pentueen emänä. Nämä koirat löytyvät yhä muutaman suomalaisen koiran sukutaulusta.

Yhdeksänkymmentäluvulla pienimünsterinseisoja vakiinnutti asemansa Suomessa mannermaisten seisojien joukossa, mutta kannan kasvu on säilynyt edelleen melko maltillisena. Pentueita on syntynyt jo parin vuosikymmenen ajan vuosittain 4–8, ja rekisteröityjen kotimaisten pentujen määrä on tavallisimmin alle 50 pentua vuodessa. Mielenkiinto rotua kohtaan kasvaa jatkuvasti, mutta terveistä, metsästyskokeissa palkituista vanhemmista olevien pentujen kysyntä ylittää selvästi tarjonnan.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Pienimünsterinseisoja kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n, alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa.

Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2 600 jäsentä, mihin tasoon se on viimeisten seitsemän vuoden aikana keskimäärin vakiintunut. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 28 erilaista mannermaista seisojarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 750–950 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös rotujärjestön lehden päätoimittaja, jäsens sihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvojat valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Muiden rotujärjestön alaisuuteen kuuluvien rotujen (22 eri rotua) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa yhdistyksen vuosikokouksen valitsevat 8 rotuyhteyshenkilöä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelyistä.

Ulkomuototoimikunta vastaa mannermaisten kanakoirien ulkomuotoon liittyvistä ominaisuuksista ja tavoitteista. Toimikunta järjestää rotujemme kotimaisten ulkomuototuomareiden koulutuksen.

Koetoimikunta on hallituksen nimeämä asiantuntijaelin KAER-koeasioissa. Toimikunta koostuu ylituomareista. Toimikunnan keskeisiä tehtäviä ovat mm. koesäännöt ja niiden kehittäminen, aspiranttien kouluttaminen sekä ylituomareiden jatkokoulutukset.

Suomen Münsterikerho ry

Suomen Münsterikerho ry perustettiin kesäkuussa 2003. Yhteistyössä rotujärjestön kanssa toimiva kerho on tarkoitettu pieni- ja isomünsterinseisojan omistajille sekä kaikille roduistamme kiinnostuneille.

Kerhon päätapahtumat ovat kaksi kertaa vuodessa järjestettävät koulutuspäivät. Päivien aikana annetaan opastusta metsästyskoiran kouluttamisessa kohderyhmänä etenkin aloittelevat kanakoiran ohjaajat. Mukana on aina myös kokeneempia konkareita tarjoamassa vinkkejä ja näyttämässä mallia. Viikonlopun aikana saa kuvan siitä, mitä mannermaisten seisojien metsästyskokeessa ja vesityökokeessa koiralta vaaditaan, ja tarjolla on myös ”aitoja tilanteita” maastossa. Koulutuksen lisäksi on kysymys myös mukavasta yhdessäolosta yhteisen harrastuksen parissa ja tilaisuus tutustumiseen ja kokemusten vaihtoon toisten münsteriharrastajien kanssa. Mukana päivillä on usein myös münsterirotuihin tutustujia.

Kerho julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää jäsenlehteä.

Vuoden 2020 lopussa kerhossa oli jäsenenä 441 pieni- tai isomünsterinseisojan omistajaa.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostaakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalla kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013

Suomessa pienimünsterinseisojan jalostuksessa pyritään turvaamaan kannan monimuotoisuus käyttämällä rodun suomalaisen kannan laajentamiseksi erisukuisia ulkomaisia jalostusuroksia suomalaisille nartuille sekä tuomalla Suomeen jatkuvasti uusia tuontipentuja eri maista sekä käyttämällä rodun kotimaista kantaa monipuolisesti. Rotumme suomalaisen kannan pienilukuisuus tekee mahdottomaksi noudattaa ihanteellista enintään 5 %:n jälkeläismäärää laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Suomessa on tuonnit mukaan lukien rekisteröity keskimäärin 177 pienimünsterinseisojaa neljässä vuodessa. Viiden prosentin osuus tästä olisi n. 9 pentua, kun pentueeseen keskimäärin syntyy 7 pentua ja hyvän jälkeläisnäytön antaneen koiran on järkevää tuottaa toinenkin pentue.

Kannan monimuotoisuuden turvaamisessa auttaa kuitenkin rodun suomalaisten harrastajien erittäin aktiivinen kansainvälinen yhteistyö. Vuodesta 2011 rodulla on ollut voimassa matador-pykälä, joka rajaa koiran jälkeläisten määrän 26 pentuun. Vuoden 2022 alusta voimassa olevassa PEVISA:ssa on jälkeläisten enimmäismäärä rajattu 21 pentuun. Käytännössä kuitenkin vain harva koira on nykyisinkin saanut kahta pentuetta enempää.

Vuositilasto – rekisteröinnit

Taulukko 1 (Koiranet tietokanta)

Vuositilasto - rekisteröinnit

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	21	36	43	20	28	50	57	31	22	37
Tuonnit	3	8	4	8	8	8	9	6	16	10
Rekisteröinnit yht.	24	44	47	28	36	58	66	37	38	47
Pentueet	4	5	7	3	4	7	7	4	4	6
Pentuekoko	5,2	7,2	6,1	6,7	7,0	7,1	8,1	7,8	5,5	6,2
Kasvattajat	4	5	7	3	4	7	7	4	4	6
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	4	5	7	3	4	7	7	4	4	6
- kotimaiset	1	1	3	1	2	1	2	2	2	3
- tuonnit	1	1	3		1	1	2	2	1	1
- ulkomaiset	2	3	1	2	1	5	3	0	1	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	7v 2kk	4v 10kk	4v 8 kk	4 v	5v 1 kk	v 4kk	5v 1kk	3v 6kk	4v 9kk	4v 10 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	4	5	7	3	4	7	7	4	4	6
- kotimaiset	4	4	5	2	3	6	5	3	4	3
- tuonnit		1	2	1	1	1	2	1		3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v 9kk	4v 10kk	4v 3kk	3v 11kk	5v	4v 7kk	5v 2kk	5v 9kk	5v 4kk	4v 7kk
Isoisät	7	9	13	6	8	12	14	7	7	11
Isoäidit	8	10	13	5	8	13	14	7	7	11
Sukusiitosprosentti	0,89%	0,55%	0,82%	1,87%	1,15%	0,55%	0,32%	0,43%	0,88%	1,42%

Rekisteröintimäärät Suomessa

Kymmenen viime vuoden aikana Suomessa on kasvatettu 51 pentuetta, joissa 172 uros- ja 173 narttupentua. Pentueista 20 on ulkomaisesta uroksesta ja 2 pentueella on tuontivanhemmat ja 20 pentueella vanhemmista toinen on tuonti. Rekisteröintimäärät ovat hieman laskeneet viime vuosina ja pentueita syntyy 3–7 vuodessa. Kysyntää pennuista on jonkin verran enemmän ja määrää lisätään joka vuosi tuomalla maahan käyttövanhempien pentuja ulkomailta.

Tavallisesti kasvattajat myyvät pentunsa vain metsästystä harrastaviin koteihin, joten pentujen määrä halutaankin pitää maltillisena, jotta kaikille löytyisi sopiva koti.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tarkastelujakson rekisteröintimäärästä 80 kpl, siis noin 19 %, on tuonteja. Koiria tuodaan joka vuosi ja tuontien osuus vuosittain vaihtelee 8,5 prosentista jopa 42 prosenttiin. Kotimaisten, käyttökokeissa palkittujen vanhempien pennut eivät riitä vastaamaan kysyntään, ja käyttösukuisia pentuja tuodaan eniten Saksasta. Muita tuontimaita ovat Tanska, Ruotsi, Itävalta, Tšekki, Sveitsi. Myös suomalaisen kannan keskinäisen lähisukulaisuuden vuoksi maahan pyritään tuomaan koiria mahdollista tulevaa jalostuskäyttöä varten.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Koska jalostukseen käytettäviltä koirilta edellytetään metsästyskoetulosta, ei koiria käytetä jalostukseen kovin nuorena. Rotujärjestön jalostusrekisterivaatimuksissa edellytetään koirilta avoimen luokan tulosta (nartuilla AVO 2 ja uroksilla AVO 1), ja käytännössä on hyvin tavallista, että vaaditut tulokset ovat koossa vasta yli 4-vuotiailla koirilla. Koska rotu on maassamme pienilukuinen, on jalostuskäyttövaatimuksia lievennetty siten, että kokeen osalta myös nuorten luokan tulos riittää koiran jalostuskäyttöön. Jalostuskoirien keskimääräinen

ikä uroksilla on kuitenkin 4 v 11 kk ja nartuilla 4 v 10 kk. Tuohon ikään ehtineitten koirien mahdolliset terveysongelmat ovat jo tulleet näkyviin, mutta toisaalta nartut ehtivät melko iäkkäiksi jo ennen mahdollista toista pentuettaan. Suosituksena on myös, ettei koiraa käytetä jalostukseen toista kertaa ennen kuin sen ensimmäisestä pentueesta on terveystietoa, lonkkakuvaustuloksia ja mielellään myös Junkkarikatselmustulokset tai KAER-koetuloksia nuorten luokasta.

Rotu on pitkäikäinen eikä 10–12-vuotias edelleen metsästyskäytössä täysipainoisesti oleva koira ole mikään harvinaisuus.

Tietoa sukusiitoksesta

Populaation rakenne ja sukusiitos

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanheman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettynä eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä, kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän–viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Taulukko 2 (Koiranet tietokanta)

2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
0,89%	0,55%	0,82%	1,87%	1,15%	0,55%	0,32%	0,43%	0,88%	1,42%

Pienimünsterinseisojapentueitten sukusiitosaste vaihtelee vuosittain 1 % molemmin puolin. Kolmena vuotena lukema ylittää 1 %. Jalostusneuvonnan kautta suunnitelluissa yhdistelmissä pyritään siihen, että sukusiitosaste on alle 3 % ja sukukatkerroin vähintään 0.90 viiden polven mukaan laskettuna. Lisäksi samaa urosta suositellaan käytettäväksi jalostukseen vain yhden kerran vuoden aikana.

Todellisuudessa Kennelliiton tietokannan ilmoittamat keskimääräiset sukusiitosasteet ovat alakanttiin, koska rodussa on runsaasti tuontikoiria, joille Kennelliitto tallensi aiemmin kolmen polven sukutaulun, nykyään neljän – viiden sukupolven sukutaulun. Viiden polven sukutaulu jää monesti vielä vajaaksi. Kymmenen viime vuoden rekisteröidyistä koirista 18,8 % on tuontikoiria ja 28,9 % pennuista on syntynyt ulkomailla tehdystä astutuksesta ja myös näillä pennuilla on vajaita sukutauluja. Lisäksi ulkomaisen rekisterinumeron merkinässä on vaihtelua, jolloin ohjelma ei aina tunnista koiraa samaksi.

Pentueitten vuosittainen sukusiitosprosentti ei ole ongelma, mutta siihen on päästy panostamalla ulkomai-
siin astutuksiin ja tuontikoirien käyttöön. Jatkossa kotimaista kantaa on päästävä käyttämään laajemmin.

Sukukatkerroin

Sukukatkerroin (ancestor loss coefficient, ALC) on suhdeluku siitä, kuinka suuri osuus sukutaulun tiedossa olevista esivanhemmista on eri koiria. Se lasketaan todellisten ja mahdollisten esivanhempien suhteena halutulle sukupolvimäärälle ja se voi saada arvoja välillä 0–1.

Esimerkiksi 5 polven sukutaulussa on maksimissaan 62 mahdollista esivanhempaa. Jos sukutaulusta kuitenkin löytyy vain 31 eri koiraa, tarkoittaa se sitä, että puolet perimästä on jo menetetty. Mitä pienempi sukukatkerroinluku on, sitä enemmän variaatiota on jo menetetty, siinäkin tapauksessa, että sukusiitosaste olisi 0. Pienimünsterinseisojilla tavoitteena on, että yhdistelmän sukukatkerroin viiden sukupolven mukaan olisi vähintään 0.90, joka tarkoittaa, että sukutaulussa on vähintään 55 eri koiraa 62:sta.

Sukusiitosasteen ja sukukatkerroimen suhde ei ole lineaarinen. Käytännössä kuitenkin pätee, että mitä sukusiitetympi koira on, sitä alhaisempi on sen sukukatkerroin eli sen taustalta löytyy vähemmän eri koiria ja samalla vähemmän perinnöllistä vaihtelua. Silloinkin, kun koiran sukusiitosaste olisi nolla, sillä voi silti olla sukukataa. Silloin sen vanhemmat eivät ole keskenään sukua, mutta jompikumpi tai kumpikin vanhemmista on sukusiitetty.

Sukukatkerroin ei kuvaa todennäköisyyttä samalta esivanhemmalta peräisin olevan alleelin esiintymiseen kaksinkertaisena, kuten sukusiitos, vaan se kuvaa koiran mahdollisuutta monipuoliseen alleelivalikoimaan. Sukukatkerroin ei myöskään kerro mitään koiran geeniversioiden ainutlaatuisuudesta rodun populaatioon nähden, se kertoo vain koiran omasta sukutaulusta. Sukukatkerroinluku on sukusiitosasteen seurannan rinnalle käyttökelpoinen työkalu, jolla voidaan arvioida yksilön perimän vaihtelua.

Jalostukseen käytetyt urokset vuosina 2010 – 2019

Taulukko 3 (KoiraNet tietokanta 12.2.2020)

				Tilastointiaikana				Toisessa pol- vessa		Yhteensä	
#	Uros	Synt.	Koetu- los	Pentu- eita	Pen- tuja	%-osuus	kumulat. %	Pentu- eita	Pen- tuja	Pentu- eita	Pen- tuja
1	ARKO VOM EICHWALD	2010	AVO2	3	21	6,09 %	6 %	1	8	3	21
2	HEDESKOV'S GOBI	2009	EI	2	19	5,51 %	12 %	0	0	2	19
3	ELMO	2005	AVO2	2	15	4,35 %	16 %	2	15	3	17
4	ONNI-HERMANNI	2013	AVO2	2	15	4,35 %	20 %	0	0	2	15
5	ORYX VON HUBERTUS	2007	ON	2	15	4,35 %	25 %	3	19	2	15
6	SEITSENAUKEEN KLEO	2004	AVO2	2	12	3,48 %	28 %	5	10	2	12
7	FUGLEVANG'S KARO	2009	VOI 3	2	11	3,19 %	31 %	0	0	2	11
8	CARLOS VON DER NACHTKOPPEL	2008	VGP 2	1	10	2,90 %	34 %	3	21	1	10
9	MANZANO	2014	VOI 2	1	10	2,90 %	37 %	0	0	1	10
10	NIEMIAPAJAN HUUGO	2013	AVO 2	1	9	2,61 %	40 %	0	0	1	9

11	ZACKO	2008	ÖKL 1	1	9	2,61 %	42 %	1	3	1	9
12	ASLAN	2006	DKJCH	1	9	2,61 %	45 %	0	0	1	9
13	MÜNSTERLEDET'S EIVIN	2011	AVO 2	1	9	2,61 %	48 %	0	0	1	9
14	BUSTER	2013	NUO 2	1	9	2,61 %	50 %	0	0	1	9
15	NERO VOM NIEDERRHEIN	2007	VGP 1	1	9	2,61 %	53 %	2	18	1	9
16	AMORITZ	2004	AVO 2	1	8	2,32 %	55 %	3	11	2	9
17	NUMMITUVAN EEMELI	2008	AVO 2	1	8	2,32 %	57 %	3	18	1	8
18	MUNSTERHUSETS DUNDER	2015	UKL 1	1	8	2,32 %	60 %	0	0	1	8
19	SNÖYRAN'S JUAN	2009	UKL 2	1	8	2,32 %	62 %	0	0	1	8
20	SALONTUULEN TINTTI	2007	NUO 3	1	8	2,32 %	64 %	0	0	1	8
21	MÜNSTERKULLENS RIDDAR KATO	2011	ÖKL 1	1	8	2,32 %	67 %	1	1	1	8
22	VAUHDIKAS ASIA	2010	NUO 0	1	8	2,32 %	69 %	1	7	1	8
23	ENGELBERT	2005	AVO 2	1	7	2,03 %	71 %	1	10	1	7
24	ZAR VOM REHFALKENHORST	2005	NUO 3	1	7	2,03 %	73 %	1	9	1	7
25	QUANDO VOM SCHWARZEN MOOR	2007	VGP 2	1	7	2,03 %	75 %	1	7	1	7
26	KENZO VOM REITERDORF	2011	VGP 1	1	7	2,03 %	77 %	0	0	1	7
27	MÄYRÄSALON ASLAK	2012	AVO 1	1	6	1,74 %	79 %	0	0	1	6
28	ISKO VOM BROCKHAUSER ESCH	2009	VGP 2	1	6	1,74 %	81 %	0	0	1	6
29	HAKKIOKANKAAN BARON	2009	AVO 2	1	6	1,74 %	82 %	0	0	1	6
30	LEVI II AUS DER WOLFSKAMMER	2015	VGP 1	1	6	1,74 %	84 %	0	0	1	6
31	ROGSTABERGETS JACKSON BROWNE	2007	SEJCH	1	6	1,74 %	86 %	5	10	1	6
32	MINIK	2011	NUO 2	1	6	1,74 %	88 %	1	10	1	6
33	TASAKALLION TACO	2006	EI	1	5	1,45 %	89 %	0	0	1	5
34	NIEMIAPAJAN VÄPÄ	2010	NUO 3	1	5	1,45 %	90 %	0	0	1	5
35	DON VOM MÜNSTERLAND	2005	VGP 1	1	5	1,45 %	92 %	4	27	1	5
36	FUGLEVANG'S ROCKY	2015	DKJCH	1	5	1,45 %	93 %	0	0	1	5
37	MÄYRÄSALON ALADIN	2012	AVO 2	1	5	1,45 %	95 %	0	0	1	5
38	QUORUM'S ILEX	2008	UKL 2	1	4	1,16 %	96 %	1	8	1	4
39	BANJO VON SCHWEDES DORF	2010	AVO 2	1	4	1,16 %	97 %	1	1	1	4
40	HERRSKAPETS I-KURBITS	2010	UKL 1	1	4	1,16 %	98 %	1	1	1	4
41	JÄRPMYREN'S NELSON	2015	EI	1	3	0,87 %	99 %	0	0	1	3
42	QUORUM'S TROTZ	2002	ÖKL 2	1	2	0,58 %	100 %	1	8	1	2
43	KAANKORINTEEN KAPU	2017	AVO 3	1	1	0,29 %	100 %	0	0	1	1

Jalostukseen käytetyt nartut vuosina 2010 – 2019

Taulukko 4 (Koiranet tietokanta 12.2.2020)

#	Narttu	Synt.	koetu- los	Tilastointiaikana			lonkka- kuvattuja jälkeläisiä	KAER- osallist. jälkeläi- siä	Toisessa pol- vessa		Yhteensä	
				Pen- tueita	Pen- tuja	%-osuus			Pen- tueita	Pen- tuja	Pen- tueita	Pen- tuja
1	SEITSENAUKEEN ODETTE	2011	NUO 3	3	18	5,22 %	6/33 %	4/22 %	1	3	3	18
2	GINA VON OTTENSTEIN	2004	AVO 3	2	15	4,35 %	14/93 %	8/53 %	4	27	2	15
3	TASAKALLION TARA	2006	EI	2	15	4,35 %	5/33 %	4/27 %	1	5	2	15
4	TASAKALLION USVA	2008	AVO 1	2	15	4,35 %	5/33 %	5/33 %	0	0	2	15
5	CAKOM AMORIINA	2007	EI	2	15	4,35 %	4/27 %	1/7 %	0	0	2	15

6	CHIRA Z BÍLÉ TELČE	2013	AVO 0	2	14	4,06 %	2/14 %	5/36 %	0	0	2	14
7	QUELLE VOM OBERESCH	2007	AVO 2	2	13	3,77 %	7/54 %	8/53 %	3	15	2	13
8	HERRSKAPETS C-STJÄRNA	2006	AVO 3	2	13	3,77 %	4/31 %	6/46 %	0	0	2	13
9	RAPULA DEBBIE	2010	AVO 3	1	10	2,90 %	4/40 %	5/50 %	3	21	1	10
10	MÄYRÄSALON SANI	2014	AVO 2	1	10	2,90 %	* 2/20 %	7/70 %	0	0	1	10
11	PELTOLAKIAN BRIGITTA	2009	AVO 1	2	10	2,90 %	6/60 %	8/80 %	1	9	2	10
12	SALONTUULEN SANJA	2009	AVO 2	1	10	2,90 %	3/30 %	4/40 %	1	8	1	10
13	CAKOM XOLA	2006	EI	1	9	2,61 %	3/33 %	0/0 %	0	0	1	9
14	MÄYRÄSALON KAFKA	2010	AVO 1	1	9	2,61 %	9/100 %	8/89 %	2	18	1	9
15	MÜNSTERHOLKENS B FLINGA	2011	NUO 2	1	9	2,61 %	8/89 %	7/78 %	0	0	1	9
16	LUNA VOM REITERDORF	2012	NUO 2	1	9	2,61 %	1/11 %	3/33 %	0	0	1	9
17	RAPULA EMMA	2013	AVO 2	1	9	2,61 %	3/33 %	4/44 %	0	0	1	9
18	PELTOLAKIAN ELEANOR	2014	AVO 3	1	9	2,61 %	* 1/11 %	0/0 %	0	0	1	9
19	MÄYRÄSALON SAAGA	2014	AVO 2	1	8	2,32 %	* 0/0 %	** 0/0 %	0	0	1	8
20	GLÄNTAMARKENS AXA	2008	AVO 3	1	8	2,32 %	2/25 %	1/13 %	1	9	1	8
21	SALONTUULEN RUKA	2013	AVO 1	1	8	2,32 %	4/50 %	6/75 %	0	0	1	8
22	PELTOLAKIAN BEATRIX	2009	EI	1	8	2,32 %	2/25 %	0/0 %	1	7	1	8
23	MÜNSTERMÄSTARENS AXA	2014	AVO 2	1	8	2,32 %	0/0 %	2/25 %	0	0	1	8
24	NUMMITUVAN DOONAMIINA	2004	AVO 1	1	7	2,03 %	10/67 %	11/73 %	2	14	2	15
25	TASAKALLION TARU	2006	AVO 0	1	7	2,03 %	3/43 %	2/29 %	0	0	1	7
26	ANGELA	2004	AVO 3	1	7	2,03 %	5/71 %	3/43 %	1	10	1	7
27	TINY TYPHOON'S VANILJIX	2014	EI	1	7	2,03 %	* 0/0 %	1/14 %	0	0	1	7
28	MÄYRÄSALON ASSI	2012	VOI 3	1	7	2,03 %	5/71 %	4/57 %	0	0	1	7
29	RAPULA ESTELLA	2013	AVO 2	1	6	1,74 %	5/83 %	6/100 %	0	0	1	6
30	BIANCA	2009	NUO 0	1	6	1,74 %	2/33 %	3/50 %	1	10	1	6
31	NUMMITUVAN ERNESTIINA	2008	VOI 1	1	6	1,74 %	5 / 83 %	5/83 %	0	0	1	6
32	RAPULA ELMA	2013	AVO 1	1	6	1,74 %	* 1/17 %	0/0 %	0	0	1	6
33	NUMMITUVAN DASJATIINA	2004	AVO 1	1	5	1,45 %	9/64 %	12/86 %	1	6	2	14
34	SEITSENAUKEEN KLETTE	2004	AVO 1	1	5	1,45 %	4/67 %	6/100 %	4	23	2	6
35	SEITSENAUKEEN ODESSA	2011	NUO 2	1	5	1,45 %	1/20 %	0/0 %	0	0	1	5
36	KALLIOVUORTEN PAPU	2010	AVO 2	1	5	1,45 %	5/100 %	4/80 %	0	0	1	5
37	SNÖYRAN'S INKA	2008	AVO 0	1	4	1,16 %	2/50 %	1/25 %	1	8	1	4
38	QUINNA VOM KIEFERN-WALDE	2011	AVO 1	1	4	1,16 %	2/50 %	3/75 %	1	1	1	4
39	SEITSENAUKEEN PEGGI	2014	NUO 3	1	3	0,87 %	* 0/0 %	0/0 %	0	0	1	3
40	STAHLHART ANNA	2003	NUO 0	1	2	0,58 %	1/50 %	1/50 %	1	8	1	2
41	NIEMIAPAJAN HIPPU	2013	AVO 1	1	1	0,29 %	* 0/0 %	** 0/0 %	0	0	1	1
* Nartulla ei ole yli kaksivuotiaita jälkeläisiä												
** Nartulla ei ole yli yhdeksän kuukauden ikäisiä jälkeläisiä												

Jalostuskoirien käyttömäärät

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 200 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 10 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä, mikä tarkoittaa noin 20 jälkeläistä.

Pienimünsterinseisojan kohdalla elinikäisen jälkeläismäärän rajoittamista suhteutettuna neljän viime vuoden rekisteröinteihin yllä mainitulla 5 prosentin säännöllä on mahdoton toteuttaa, jos koiralla halutaan teettää enemmän kuin yksi keskimääräisen kokoinen pentue (7 pentua). Hyvien periyttäjien kohdalla toinen, jopa kolmas pentue täytyy olla mahdollinen.

Vuoden 2022 alusta voimassa oleva PEVISA rajaa jälkeläismäärän 21 pentuun.

Kasvattajilta kaivataan kriittisyyttä ja jälkeläisarviointia ennen seuraavan pentueen toteuttamista ja toisen polven suositeltavana jälkeläismääränä voitaneen pitää ensimmäisen polven jälkeläismäärää kaksinkertaisena.

Taulukoissa 3 ja 4 koiran jälkeläisten määrä on ilmoitettu prosenttiosuutena 10 vuoden rekisteröinneistä. 10 vuotta on kaksi ja puoli kertaa koirasukupolvi.

Vuosien 2010 – 2019 aikana 43 urosta on käytetty jalostukseen. 19 urosta on tuottanut puolet jakson Suomessa syntyneistä pennuista. Eniten käytetyllä uroksella on kolme pentuetta, kuudella uroksella kaksi pentuetta ja enemmistöllä, 36 urosta, vain yksi pentue.

Eniten käytetyllä uroksella Arko vom Eichwaldilla on 21 pentua, joka on 12 % keskimääräisen sukupolven (4 v) aikana rekisteröidyistä ja 6,09 % kymmenen viime vuoden aikana rekisteröidyistä pennuista. Määrä on suuri nykyisen kannan kokoon nähden.

Tarkastelussa olevalla kymmenvuotiskaudella Hedeskov's Gobilla on kaksi pentuetta ja 19 jälkeläistä, osuus on 4,47 %, keskimääräiseen sukupolveen verrattuna 11,2 %.

Don vom Münsterlandilla on viisi pentua, mutta toisen polven jälkeläisiä 27.

Suuria toisen polven jälkeläismääriä edustavat myös Carlos von der Nachtkoppel, jolla itsellään on 10 jälkeläistä, mutta toisessa polvessa 21 ja Oryx von Hubertus, omia jälkeläisiä 15, toisen polven 19. Lähes samoissa on myös Nero vom Niederrhein, 9 omaa jälkeläistä ja toisessa polvessa 18 jälkeläistä ja Nummituvan Eemeli, 8 omaa pentua ja 18 pentua toisessa polvessa.

Jalostukseen vuosina 2010 – 2019 käytetyistä nartuista yksi on saanut kolme pentuetta, 8 on saanut kaksi pentuetta, muut yhden. Listan kärkekoiran jälkeläisten määrä on 10 prosenttia ja seuraavilla lähenee 10 prosenttia koirasukupolven jälkeläismäärästä, mutta lukema tulee jo kahdesta pentueesta. Eniten jälkeläisiä on Seitsenaukeen Odettella, 18 pentua, Gina von Ottensteinilla, Tasakallion Tarulla, Tasakallion Usvalla ja Cakom Amoriinalla 15. Myös Nummituvan Doonamiinalla on 15 jälkeläistä vuosilta 2008 ja 2013.

Toisen polven jälkeläisiä on eniten Gina von Ottensteinilla, 27 kpl ja omia pentuja 15. Seitsenaukeen Klettella on omia pentuja kuusi ja toisessa polvessa 23 pentua. Rapula Debbiella on omia pentuja 10 ja toisessa polvessa 21 pentua.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Rekisteröidyt pentueet vuosina 2010 – 2019

Jakson pentueitten vanhemmissa on paljon toisilleen lähisukulaisia, jalostuskäytössä ovat olleet isät ja pojat, äidit ja tyttäret sekä sisarukset ja puolisisarukset. Niinpä kannan sukulaisuus on suurempi kuin urosten/narttujen määrän perusteella voisi olettaa. Sukulaisuuden kuvaaminen yksinkertaisesti on hankala tehtävä, koska koirat ovat sukua toisilleen useaa eri kautta ja ristiin rastiin.

Jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa ongelman kohtaa sukutaulultaan sopivaa partneria etsittäessä. Viiden polven sukutauluissa liian tavallinen ongelma on, että koirien keskinäinen paritus nostaisi yhdistelmän sukusiitosasteen yli suositellun rajan.

Etenkin lähisukuisten narttujen astuttaminen samalla uroksella ei näin pienessä populaatiossa ole järkevää ja saman yhdistelmän uusimiseen pitää olla erityisen pätevä peruste.

Sisarpuolilla Cakom Amoriinalla ja Biancalla on yhteensä 21 pentua, joista kymmenen isä on **Hedekov's Gobi** ja kuuden isä on Gobin velipuoli **Minik**. Lisäksi Cakom Amoriinan sisarpuolella, **Cakom Xolalla**, on 9 jälkeläistä, joitten isä myös on **Hedekov's Gobi**.

Stahlhart Austinilla on itsellään 25 jälkeläistä, joista 17 on täyssisaruksia (emä **Pinja**). Austinilla ja Pinjalla on 33 toisen polven jälkeläistä: Tasakallion Tacolla on viisi pentua, joitten emä on Cakom Amoriina. Tasakallion Taralla 15, Tarulla 7 ja Usvalla 15 jälkeläistä.

Lisäksi Austinin pentuesisaruksilla on yhteensä 7 jälkeläistä ja 8 toisen polven jälkeläistä.

Amor vom Eichenkampin jälkeläiset Nero vom Niederrhein, Isko vom Brockhauser Esch ja Seitsenaukeen Kleo ovat velipuolia keskenään.

Kleolla jälkeläisiä 12 + 1 tuonti, Iskolla 6 + 2 tuontia ja Nerolla 9. Kleon pentuesisar on Seitsenaukeen Klette, jolla on 6 jälkeläistä. Amorin toisen polven jälkeläisiä on lisää myös tuontikoirissa 5 kpl. Amorin toisen polven jälkeläisten määrä on siten 41 koiraa.

Taulukossa **Hella vom Eulenfelsen** jälkeläisineen (**Alfiina, Angela ja Amoritz**) ovat tuottaneet yhteensä 38 jälkeläistä. Alfiinan tyttäret Peltolakian Brigitta ja Peltolakian Beatrix 18 jälkeläistä ja Angelan jälkeläinen Rapula Debbie 10.

Sisarukset **Nummituvan Doonamiina ja Nummituvan Dasjatiina** ovat saaneet yhteensä 29 pentua. Doonamiinan jälkeläisiltä Nummituvan Ernestiinalta ja Nummituvan Eemeliltä tulee 14 lisää. Lisäksi Doonamiinalla ja Dasjatiinalla on 8 puolisisarusta.

Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Vaatuksena jalostukseen käytettäville koirille on terveet lonkat (A tai B), tulos KAER-kokeesta ja näyttelytuloksena vähintään Hyvä, käyttökoiralle sopiva luonne, hyvä yleinen terveys.

Viime viisivuotiskaudella toteutuneissa yhdistelmissä kaikki vaatimukset täyttäviä on 16 (69,6 %). Koetulos puuttuu toiselta vanhemmalta neljässä yhdistelmässä (17,4%). Kahden B-lonkkaisen koiran yhdistelmiä ei ollut.

Edelliseen viisivuotiskauteen verrattuna jalostuskoirien taso käyttötulosvaatimuksen osalta on vielä jonkin verran parantunut. Kokeessa palkitsemattomilla koirilla kasvattaminen on vähentynyt, ja vähintäänkin toisella yhdistelmän koirista on myös koetulos. Viiden viime vuoden yhdistelmistä noin 35 % on ulkomaisesta uroksesta, ja 39 %:ssa yhdistelmistä toinen vanhempi on tuontikoira.

Kuitenkin 43:n jalostukseen käytetyn uroksen joukossa on 4 urosta, joilta puuttuu jalostuskäyttösuositukseen kuuluva koetulos, ja näistä yksi on kolmen eniten jälkeläisiä saaneen uroksen joukossa.

Tarkastelujaksolla jalostukseen käytetyistä nartuista tavoitteet täyttäviä on 31 kpl ja metsästyskokeen tulos puuttuu 10 nartulta. Niistä kolmestatoista nartusta, jotka ovat saaneet kaksi tai kolme pentuetta, kokeessa palkitsemattomia narttuja on kolme.

Rotujärjestön jalostustavoitteisiin sitoutuneet kasvattajat yleensä kannustavat myös kasvattejaan terveystutkimuksiin ja osallistumaan käyttökokeisiin.

Jalostustavoitteet ja yhdistelmät

Taulukko 5 (Kennelliiton tietokanta)

	pentueita	astutus ulkomailla	tuonti- vanhem- mat	toinen van- hemmista tuonti	kotimaiset vanhem- mat	jalostus- tavoit- teet täyttävä yhdis- telmä	toiselta van- hemmalta puuttuu koetulos	molem- milta puuttuu koetulos	vanhem- milla B-lonkat
2015 - 2019	23	8 34,8 %	1 4,3 %	9 39,1 %	6 26,1 %	*) 16 69,6 %	4 17,4 %	0 0,0 %	0 0,0 %
2010 - 2014	28	11 39,3 %	1 3,6 %	10 35,7 %	6 21,4 %	19 64,3 %	6 21,4 %	4 14,3 %	3 10,7 %
2005 - 2009	30	7 23,3 %	1 3,3 %	12 40,0 %	10 33,3 %	12 40,0 %	10 33,3 %	8 26,7 %	2 6,7 %

*) 19 yhdistelmää täyttää koetulosvaatimuksen

Rodun populaatiot muissa maissa

Jalostuksen tilanne Saksassa

Rodun alkuperämaassa Saksassa pienimünsterinseisoja on ollut jo pitkään kolmanneksi suosituin 7-ryhmän koirarotu ja nykyään jo kaikistakin roduista kymmeneksi suosituin. Metsästäjät arvostavat sitä monitoimikoirana, ja metsästysominaisuudet ovat vain parantuneet. Rotua on rekisteröity tasaisesti noin 1 100 pentua vuodessa. Vähenevä pienriistakanta on asettanut uhkia rodun käyttötavalle. Sen sijaan villisiat lisääntyvät Saksassa kovaa vauhtia, ja pienimünsterinseisoja on havaittu käteväksi metsästyskoiraksi myös niiden pyyntiin ketteryytensä ja rohkeutensa takia. Rodun jalostuksessa huolehditaan perinteisistä pienriistaominaisuuksista, mutta painotetaan myös äänenantoa ja petoeläinterävyttä.

Jalostuskoirien on selvitettävä jalostuskokeet VJP ja HZP, mutta varsinkin jalostusurokset suorittavat lisäksi ”mestarikokeen”, VGP:n, ja jalostusyhdistelmissä suositellaan, että edes toisella osapuolella on petoeläinterävyystodistus HN. Noin 9 %:lla pentueista kummallakaan vanhemmalla ei sitä ole. Petoeläinterävyyden katsotaan korreloivan varman luonteen kanssa. Se ei kuitenkaan tarkoita terävyyttä kotioiloissa. Myös jälkikoissa käydään, samoin noutokokeessa (ketun nouto), ja käytännön metsästyksessä kerätään erillisiä suoritustunnuksia. Jalostuskoirien käyttöominaisuuksien säilymisestä kannetaan huolta ja niitä kehoitetaan kokeilemaan entistä useammin VGP:ssä.

Jalostuskoirien on oltava tervelonkkaisia (A tai B) ja tutkittu ektooppisen ureterin varalta ja saatava ulkomuotoarvostelusta yli 15-kuisena vähintään arvosana ”gut”, hyvä.

Jalostuksen tukena ovat tietokoneella laskettavat jalostusindeksit 11 ominaisuudelle (kaupallinen Dogbase-tietokanta).

Lonkkakuvattujen koirien määrä suhteessa rekisteröintiin on Saksassa yhä liian pieni (noin 25 % ikäluokasta), mikä aiheuttaa huolta jalostuksessa. Samoin on herätty havaitsemaan, että hyvät periyttäjät (lonkat, luonne, metsästys, karva) ovat taas yleistyneet sukutauluissa. Se aiheuttaa ongelmia ja jalostuksellisia umpikujia. Myös Saksassa on alettu laskea sukulatokertoimia, vaikka se ei olekaan kaikille kasvattajille tuttu käsite. Lonkkien jalostuksessa pyydetään katsomaan kriittisesti omaa jalostuslinjaa, jos omassa pentueessa ei ole useampaa A:ta ja jos pentuesisaruksissa on useampi C, D tai E.

Jalostuksessa uusintayhdistelmät ovat lisääntyneet, mitä ei katsota suopeasti. Uusintaan pitäisi ryhtyä vain, jos olisi käytettävissä edellisen pentueen koe-, terveys-, ulkomuototiedot.

Ruskea-valkoinen väri on yleistynyt niin, että kasvattajia on pyydetty huolehtimaan myös siitä, ettei päistä-rikköväri kokonaan häviä linjoista.

Myös ulkomuotokatselmuksissa käynnit ovat vähentyneet. Pentueissa on keskimäärin 7,5 pentua, ja niistä vain 2–3 käy ulkomuotokatselmuksessa. Ääripää ja virheelliset jäävät kotiin. Niinpä ulkomuodon kokonaiskuvasta ei saa kattavaa käsitystä, ja varsinkin koon ääripää jäävät huomioimatta jalostuksessa ja jalostusindeksien laskennassa.

Epilepsian karsimiseksi koirille ja jalostusyhdistelmille lasketaan epi-kerroin, joka pidetään tarpeeksi alhaisena. Yhdistelmissä pyritään saamaan aikaiseksi koiria, joiden nk. P-arvo ei saa ylittää 0,33. Jos P-arvo on yli 0,33, koira suljetaan jalostuksesta. Epilepsiaan sairastuneista lähetetään DNA-näytteitä Suomeen Hannes Lohen terveystutkimukseen, ja pyrkimyksenä on saada vähitellen kiinni epilepsian periytyvyysmekanismi. Näytteitä on toistaiseksi kertynyt liian vähän johtopäätösten tekemiseksi. Rotujärjestö korvaa epilepsiaan sairastuneen, D- tai E-lonkkastatuksen saaneen tai ektooppisen ureterin kuvantamisessa C-kategoriaan todetun koiran ostohinnasta 600 euroa. Näin kannustetaan ilmoittamaan vioista.

Uutena jalostuksessa huolehdittavana asiana on viimeisen viiden vuoden tarkastelukauden aikana noussut virtsanjohtimien virheasennon eli ektooppisen ureterin tarkkailu. Vika on synnynnäinen ja aiheuttaa paikoitellen virtsankarkailua. Ensimmäistä kertaa jalostukseen käytettävät koirat on pitänyt tutkia ektooppisen ureterin varalta 1.7.2019 lähtien. Tutkimustulokset jakautuvat lausuntoihin A, B ja C, joista C tarkoittaa, että virtsanjohtimet eivät päädy ollenkaan virtsarakkoon. C-lausunnon saaneet koirat suljetaan jalostuksesta. Niitä on tutkituista koirista 6 prosentilla. Saksassa ektooppisen ureterin varalta tehty tutkimus korvataan toistaiseksi rotujärjestön varoista.

Uutena jalostusta ohjaavana tekijänä on alettu myös julkaista kootusti kokeissa ja jalostuskatselmuksissa koiran antama luonne- ja käytösvaikutelma. Ylös kirjataan sosiaalinen suhtautuminen lajitovereihin ja ihmisiin sekä mahdolliset arkuuden tai aggressiivisuuden osoitukset. Kaikki luonnekuvaukset julkaistaan rotujärjestön lehdessä.

Saksa on tiukentanut jalostusurostensa käyttöä ulkomaisille nartuille. Nartunomistajan tulee kuulua johonkin kansainvälisen pienimünsterinseisojajärjestön KIM-I:n jäsenjärjestöön. Lisäksi astutusaikasta ja urosvalinnasta pitää ilmoittaa Saksan pääjalostusneuvojalle viimeistään neljä viikkoa ennen arvioitua astutusaikaa. Suostumus haetaan myös nartun oman maan jalostusneuvojalta. Tällä tavalla varmistetaan, että narttu täyttää oman maansa jalostustavoitteen.

Alkuperämaassa on myös FCI:hin kuulumatonta ”mustaa kasvatusta”, ”Hobbyzuchtia”, ilman virallisia näyttöjä tai terveystutkimuksia. Pentuja myydään epävirallisin paperein.

Taulukko 6 Rekisteröinnit Saksa

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Syntyneet pennut	1223	1096	1110	1186	1101	1097

Lonkkakuvausissa Saksassa käy vuosittain noin 25 prosenttia ikäluokasta. Vuonna 2018 A-lonkkaisia 83,5 prosenttia ja B-lonkkaisia 12 prosenttia. Terveitä oli siis 95,5 prosenttia. Vertailun vuoksi vuonna 2017 luvut olivat A-lonkkaisia 81 prosenttia ja B-lonkkaisia 14 prosenttia. Terveitä jälleen siis 95 prosenttia. Lonkkavikaisten prosentti kuvatuista on siis vain 5 prosenttia.

Taulukko 7 Lonkkakuvaustilasto, Saksa

Lonkkakuvatut	2019	2018	2017	2016	2015
A	220	223	249	202	170
B	36	32	43	41	29
C	6	7	10	7	6
D	0	1	2	3	3
E	0	4	2	1	2
Yhteensä kuvattuja	262	267	306	254	210

Tärkeimmät koekäynnit. Vaikeimpaan kokeeseen VGP:hen osallistuneiden määrä on hieman lisääntymään päin, samoin nk. Ausleseucht, jossa vaatimukset ovat suuremmat. 68 prosenttia vuoden 2018 ikäluokasta osallistui kevätnuorisokokeeseen 2019. Syksyn kokeeseen osallistui 46 prosenttia eli noin puolet ikäluokasta. 19-20 prosenttia eli noin viidesosa ikäluokasta osallistuu sitten vaikeimpaan kokeeseen VGP:hen ("mestarikokeeseen"). VGP:hen voi osallistua neljän ikävuoden loppuun asti.

Taulukko 8 Tärkeimmät koekäynnit Saksa

Koekäynnit Saksa	2019	2018
VJP	757	825
HZP	508	578
VGP	206	192

Taulukko 9

Saksan pienimünsterinseisojajalostuksessa käytettyjen keskimääräisten jalostusindeksien kehitys. Lähtökohtana on arvo 100, ja mitä suurempi indeksi, sitä parempi, paitsi napatyssä.

Ominaisuus	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Äänenanto	105,78	105,22	105,69	106,41	106,06	106,13	104,07	106,90	104,34
Jäniksen jälki	105,09	104,79	104,63	104,58	103,90	104,31	104,02	104,29	103,31
Vainu	105,53	105,27	105,27	105,32	104,58	105,11	105,11	104,82	105,26
Vesi	107,63	107,11	106,75	106,38	106,49	105,79	106,44	103,46	103,58
Haku	108,05	107,75	107,26	107,33	106,91	107,02	107,60	107,17	108,00
Seisonta	106,19	106,45	106,20	106,43	105,65	105,91	105,61	105,67	105,63
Ohjattavuus	107,04	107,39	106,65	106,66	106,43	106,45	106,29	106,31	106,00
Paukunkesto	103,52	103,51	103,23	103,40	103,18	103,30	103,59	102,79	103,10
Lonkkaindeksi	121,55	123,38	123,87	123,35	124,40	123,46	121,15	121,87	119,56
Napatyrä	99,61	100,28	100,54	99,22	98,90	99,34	99,11	98,87	98,77

Jalostuksen tilanne Hollannissa

Alankomaat ovat olleet perinteisesti pienimünsterinseisojia kasvattava maa. Rodun syntysijat ovat Saksan ja Hollannin rajaseuduilla. Nykyisinkin jalostusliikenne on vilkasta siten, että hollantilaiset käyttävät saksalaisia siitosuroksia. Toisin päin ei juuri jalostusvaihtoa tapahdu, sillä Hollannissa jalostuskoirilta vaadittavat metsästysnäytöt ovat melko vaatimattomat Saksan jalostusvaatimuksiin verrattuina. Hollannissa jokaisen jalostukseen pyrkivän koiran on kuitenkin läpäistävä eräänlainen taipumuskoe, jossa testataan seisonta, vedestä nouto ja paukunkesto. Lisäksi koirien lonkkien ja silmien on oltava terveet. Hollanti on maailman ainoa valtio, jossa pienimünsterinseisojalta edellytetään vuosittaista silmätutkimusta ennen jalostukseen hyväksymistä.

Jalostuskoiran ulkomuodon pitää olla rotumääritelmän mukainen (vähintään kerran erittäin hyvä) eikä koira saa sairastaa perinnöllisiä sairauksia. Narttua ei saa astuttaa isoisällä, isällä, veljellä, pojalla tai lapsenlapsellaan. Vain yksi jalostusyhdistelmän uusinta sallitaan.

Hollannissa pienimünsterinseisojat käyvät paljon valtakunnallisissa noutokokeissa, joissa testataan noutoa maalta ja vedestä monin eri tehtävin. Koira voi edetä C-asteelta A-asteelle. Myös peltokokeita järjestetään, ja osallistuminen niihin on hieman lisääntymään päin. Koirat kilpailevat peltokokeissa Continental II -sarjassa (spanielityypisille) yhdessä mm. hollanninpeltopyykoiran ja ranskanspanielin kanssa. Kevätpeltokokeissa ei pudoteta riistaa, syksyllä kyllä. Vesityö ei kuulu tähän koetyyppiin. Osa koirista käy jalostuskokeissa Saksan puolella.

Hollannissa on suhteellisen rajoitetut metsästysmahdollisuudet. Osa pienimünsterinseisojista on Hollannissa seurakoirina, mutta rotujärjestö vakuuttaa, että metsästysominaisuudet ovat kannassa jalostuskokeen ansiosta säilyneet.

Hollannissa syntyy joka vuosi noin 200 pentua. Vuonna 2019 syntyi 27 pentuetta, yhteensä 197 pentua 16:sta eri siitosuroksesta. Keskimääräinen pentuekoko oli 7,5 pentua. Neljä pentuetta ei täyttänyt jalostustoimikunnan vaatimuksia. Rotujärjestön jäsenistä kukaan ei kasvattanut pentuetta, joka ei olisi täyttänyt jalostustoimikunnan vaatimuksia.

Hollannin kasvatukselle ovat tätä nykyä tyypillistä suhteellisen korkeat sisäsiitosprosentit. Erittäin monissa viime vuosina syntyneissä pentueissa sukusiitosprosentti on ollut yli suositellun 6,25. Viime aikoina korkea sisäsiitosprosentti on herättänyt keskustelua.

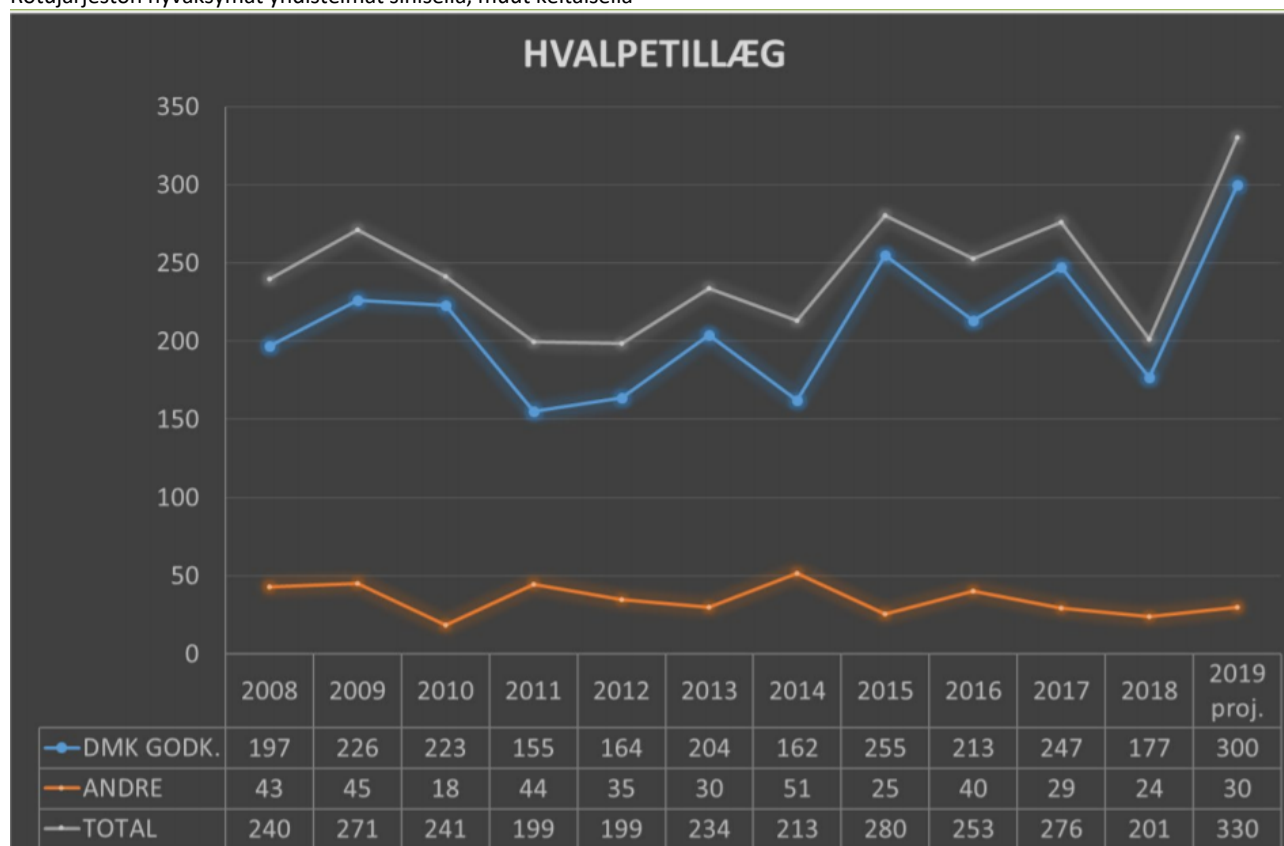
Hollannin silmätutkimuksissa on vuodesta 2002 lähtien tutkittu 1 340 pienimünsterinseisojaa. Vuonna 2019 tutkittiin 65 koiran silmät. Silmätutkimusten määrä on vähentynyt. 82 % tutkituista on ollut terveitä (vuoteen 2014 mennessä terveitä oli ollut 88,7 %). Vuoteen 2014 mennessä tutkimuksissa on havaittu 89 (7,3 %) katarakta- eli HC-tapausta, vuoteen 2019 mennessä 109 tapausta eli 8,1 %. Distichiasista vuoteen 2014 mennessä 32 (2 %), vuoteen 2019 mennessä 43 (3,2 %). Retinadysplasiaa (RD) vuoteen 2014 mennessä 16 (1,3 %) ja vuoteen 2019 24 (1,8 %). Vuonna 2019 yksi RD-tapaus epäselvä. Entropiumia oli tavattu vuoteen 2014 mennessä 1 tapaus (0,1 %), vuoteen 2019 mennessä oli löydetty toinen lisää eli yhteensä 2 koko 17 vuoden aikana (0,1 %). PPM-tapauksia (sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä värikalvossa) oli vuoteen 2019 mennessä 63 (4,7 %). Hollantilaisessa pienimünsterinseisojakannassa on siis havaittavissa lievää silmävikojen lisääntymistä.

Myös käytettyjen ulkomaisten siitosurosten silmät pitää olla tutkittu terveiksi.

Jalostuksen tilanne Tanskassa

Tanskassa pienimünsterinseisoja on suosittu rotu. Se oli vuonna 2019 rekisteröinneissä 14. sijalla koirarotujen suosituimmuustilastossa. Tanskassa rekisteröidään vuosittain melko tasaisesti hieman alle 250 pienimünsterinseisojan pentua. Vielä 20 vuotta sitten rekisteröintejä oli yli 400 vuosittain. Rotu on hyvin suosittu ja lähes täysin metsästyskäytössä. Myös metsästyskokeisiin ja muuhun vastaavaan harrastustoimintaan osallistuminen on aktiivista. Rotua käytetään peltokanalintujen ja vesilintujen metsästyksen lisäksi verijälkeä seuraavana koirana haavakoitten etsimiseen sekä karkottavana koirana kauriin metsästyksessä.

Taulukko 10 Tanskassa syntyneiden pentujen määrän kehitys
Rotujärjestön hyväksymät yhdistelmät sinisellä, muut keltaisella

Jalostustavoitteet täyttävillä koirilla on oltava terveiden lonkkien ja riittävän hyvän ulkomuodon lisäksi tietyt koesuoritukset. Ne eivät kuitenkaan ole rekisteröinnin ehto.

Jalostuksessa pentueen kummallakin vanhemmalla täytyy olla A- tai B-lonkat ja tanskalaisomistuksessa olevien koirien yhteenlaskettu lonkkaindeksi täytyy olla vähintään 180. Jos käytetään ulkomaista urosta, jommallakummalla vanhemmalla pitää olla A-lonkat.

Pennut viedään rotujärjestön kantakirjaan vain, jos rotujärjestö vahvistaa, että kummallakaan vanhemmalla ei ole ektooppista ureteria. Tämä eu-sääntö on toistaiseksi voimassa 1.1.2019–31.12.2021.

Kumpikin vanhempi on pitänyt tulla ennen astutusta palkituksi vähintään arvosanalla ”hyvä” FCI:n ja Tanskan kennelliiton hyväksymässä näyttelyssä. Ulkomaisista näyttelyistä saadut palkinnot hyväksyy rotujärjestö. Kummallakin vanhemmalla pitää olla ennen astutusta hyväksytty metsästyskoe sisältäen todistuksen laukauksenkestävyydestä. Jos koe ei ole Tanskan kennelliiton tiedossa, siitä on osoitettava todistus.

Myös luonnetta painotetaan jalostuksessa, ja siinä ilmenevät dokumentoidut puutteet voivat estää jalostukseen käytön.

Taulukko 11

Seuraavassa taulukossa on koekäyntitilastoa (peltokokeet = markprøv, ketun laahausjälkikoe = ræveslæb ja verijälkikoe = schweissprøv).

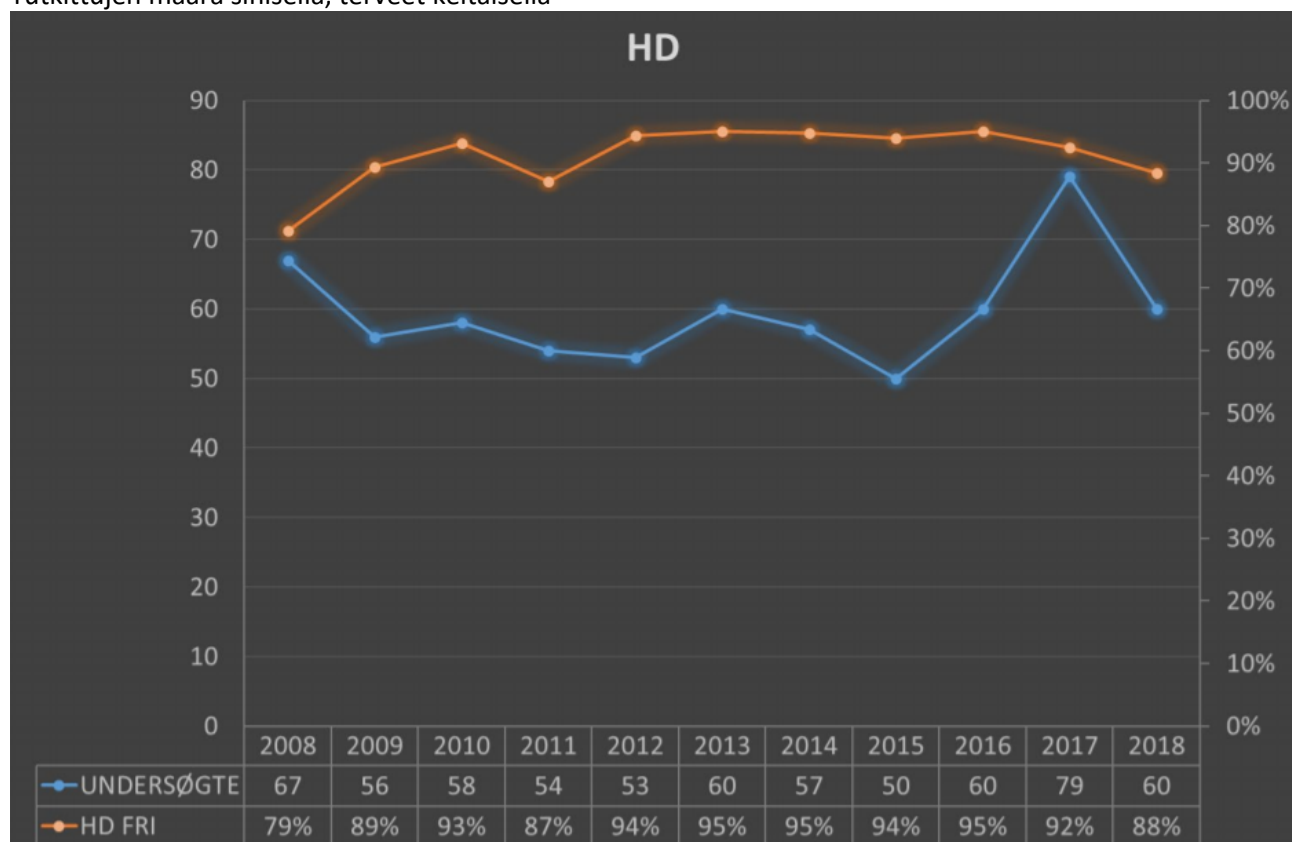
	2015	2016	2017	2018
Markprøver:				
• Unghunde	44	54	93	67
• Åben klasse	251	205	223	267
Apporteringsprøver:				
• DJU	62	87	92	85
• DJ udvidet	33	54	51	37
• VSA	57	48	52	60
• Ræveslæb	27	17	32	52
Schweissprøver, total	69	83	97	96
Anlægsprøver:				
• UT	2	24	22	15
• ATI	5	4	8	4

Jalostukseen käytettävän koiran on pitänyt suorittaa ainakin yksi seuraavista kokeista: jokin Dansk Jagthunde Udvalgin DJU:n kolmesta noutokokeesta, rotujärjestön noutokoe, Tanskan peltokoe, tanskalainen AT (joka on jalostuskoe, jossa myös äänenkäyttö todetaan), saksalainen HZP tai VGP, metsästystaipumuskoe JET. Ulkomaiset koesuoritukset kuittaa rotujärjestö.

Kasvattajat veloitetaan kertomaan vanhempien mahdollisista sairauksista, myös myöhemmin ilmenevistä, samoin jälkeläisten sairauksista, jalostustoimikunnalle. Sukusiitosprosentti ei saa ylittää 3,25:tä kuudella sukupolvella laskettuna. Uroksella saa olla korkeintaan 3 pentuetta vuodessa ja kaiken kaikkiaan uroksen pentujen osuus viiden vuoden ajanjaksolla ei saa ylittää 5:tä prosenttia kaikista tuossa ajanjaksossa syntyneistä pentueista. Tehollinen populaatio oli vuonna 2018 39,80 % (siitokseen käytetty 17:ää urosta, 24:ää narttua).

Taulukko 12

Lonkkaniveldysplasian kehittyminen Tanska
Tutkittujen määrä sinisellä, terveet keltaisella

Taulukko 13

Lonkkakuvatulosten jakautuminen Tanskassa 2018

		% af fotograferede		% HD-fri	
Fotograferede 2018	60				
A	48	80,00			
B	5	8,33		88,33	
C	4	6,67			
D	3	5,00			
E	0	0,00		11,67	

Jalostuksen tilanne Ranskassa

Ranskassa pienimünsterinseisojan kasvatus on nykyisin vilkasta, ja vuosina 2018 ja 2019 rekisteröitiin jo yli 1 500 pentua. Rekisteröintiluvut ovat jo ohittaneet Saksan virallisen FCI-kasvatuksen luvut. Ranskan rotujärjestö on Club francais des Epagneul de Münster et du Langhaar (CFEML), ja siihen kuuluvat myös isomünsterinseisoja ja pitkäkarvainen saksanseisoja. Yli 90 prosenttia rotujärjestön koirista on pienimünsterinseisoja. Rotujärjestöön kuulumisen ei ole pakollista. Pienimünsterinseisoja on Ranskassa enimmäkseen metsästäjien käsissä. Rotua käytetään Ranskassa monitoimikoirana, mutta tietenkin käyttö riippuu maastosta.

Taulukko 14 Ranskassa syntyneet pienimünsterinseisojapennut

	2019	2018	2017	2016	2015
Syntyneet pennut	1525	1417	1483	1182	1188

Noin 90 prosenttia pennuista syntyy kotimaisille koirille, eli myös urokset ovat omasta maasta. Viidesosassa syntyneistä pentueista sukusiitosprosentti on 0. Näiden pentueiden osuus on lähtenyt hieman vähenemään viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla. Noin 60 prosentissa pentueista sukusiitosaste on 0–3,125, ja tämä sukusiitosaste näyttäisi lievästi lisääntyvän. Ilmiö vaikuttaa kansainväliseltä. 13 prosentissa pentueista ss-aste on 3,125–6 ja neljässä prosentissa 6–12.

Ranskassa Kennelliitto rekisteröi koiran lopullisesti vasta rakennetarkastuksen jälkeen. Se tapahtuu noin vuoden iässä. Sen perusteella koira olisi valmis jalostukseen, mutta rotujärjestölle ja metsästyskoiralle tämä ei tietenkään riitä. Vuonna 2019 rakennetarkastukseen osallistui 453 koira, ja se on vain kolmasosa vuosiluokasta. Siksi rotujärjestö on kehittänyt koetuloksia ja terveystuloksia yhdistävän pisteytysjärjestelmän jalostuskoirille. Asteikko on 1–6, mutta vain osan arvosanoista hankkii koira itse, osan sen jälkeläiset. Jalostukseen oikeuttavat peruspisteet 2 saadakseen koiran pitää olla A- tai B-lonkkainen, DNA-testattu ja TAN-kokeen suorittanut. TAN-kokeessa testataan koiran luontaisia taipumuksia: haku, seisonta, yhteistyötaipumus, linnun nouto vedestä. Vain 20 % vuosittain syntyneistä koirista osallistuu kokeeseen. Yläikäraja kokeeseen osallistumiselle on kolme vuotta.

Jalostusasteikon tasolle 6 koira pääsee, jos sillä itsellään on korkeat koetulokset ja ainakin kolmella sen jälkeläiselläkin.

Ranskan rotujärjestö suosittelee, että kahta B-lonkkaista ei yhdistettäisi. Siitosuros saa astua vain yhden nartun vuodessa.

Yhä useammat kasvattajat noudattavat vapaaehtoisesti rotujärjestön jalostusvaatimuksia, vaikka ne eivät ole sitovia. Käyttöominaisuuksien todentamisesta tai lonkkakuvauksesta ei kuitenkaan huolehdi läheskään niin kattavasti kuin toivottaisiin.

Taulukko 15 Ranskan lonkkakuvaustilasto 2015–2019

Vain n. 10–11 % vuosiluokasta lonkkakuvataan.

	2019		2018		2017		2016		2015	
	Nbre	%	Nbre	%	Nbre	%	Nbre	%	Nbre	%
HD-A	118	69%	104	73%	132	76%	90	67%	92	76%
HD-B	49	28%	33	23%	30	17%	34	25%	21	17%
HD-C	2	1%	3	2%	7	4%	5	4%	6	5%
HD-D	3	2%	2	1%	3	2%	5	4%	2	2%
HD-E	0	0%	0	0%	1	1%	0	0%	0	0%
HD	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
TOTAL HD	172		142		173		134		121	

Jalostuksen tilanne Ruotsissa

Pienimünsterinseisoja oli Ruotsissa vuonna 2019 seisovien lintukoirien ryhmässä 7 kolmanneksi suurin rotu vain parinkymmenen pennun erolla lähes tasaluvuissa oleviin karkea- ja lyhytkarvaisiin saksanseisoihin. Ruotsissa rekisteröidään vuosittain 170–200 pienimünsterinseisojaa. Koirien metsästyskoekäynnit ovat lisääntyneet ja tulokset parantuneet. Juoksuvauhti, haun laajuus ja hakualueen kattavuus ovat parantuneet vuosi vuodelta, ja koiria kasvatetaan entistä vähemmän seurakoirapohjalta. Ruotsin tehollisen populaation pienuus vaikuttaa kasvatukseen: suuri osa koirista on läheistä sukua toisilleen, varsinkin metsästyskokeissa menestyneet. Astutusmatkat suuntautuvatkin nyttemmin usein ulkomaille, usein Tanskaan, Norjaan ja Saksaan, mutta myös muualle Eurooppaan rabiessäännösten lievennyttyä. Jalostussuunnasta on viime aikoina ollut

kiistaa, ja Ruotsiin on perustettu vuonna 2019 etenkin pienimünsterinseisojan äänenantoa vaaliva rotua har-
rastava yhdistys.

Yhden uroksen jälkeläiset saavat kattaa viiden vuoden periodilla korkeintaan 5 % koko rodussa tänä aikana
syntyneestä määrästä. Esimerkiksi vuonna 2018 uroksella sai olla enintään 40 jälkeläistä viiden vuoden pe-
riodilla. Ruotsin jalostus suosittelee sukusiitosprosentin jäävän alle 2,5 % ja alle 1 %:n sukusiitosprosentilla ei
katsota olevan enää olennaista merkitystä populaation geneettisen pohjan supistumiseen ja perinnöllisten
sairauksien yleistymiseen.

Taulukko 16

Rodun keskimääräinen sukusiitosaste 5 sukupolvella laskettuna

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inavelsgrad	1,7 %	1,4 %	1,4 %	1,2 %	0,9 %	0,8 %	0,7 %	1,2 %	1,1 %	-

Taulukko 17 Ruotsin rekisteröintimäärän kehitys (vuoden 2020 luvut kesken)

Antal reg/år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tikar (varav importer)	82 (4)	91 (4)	79 (3)	58 (9)	105 (5)	94 (4)	100 (2)	94 (6)	121 (5)	1 (1)
Hanar (varav importer)	90 (3)	97 (1)	82 (3)	52 (8)	108 (4)	103 (5)	104 (4)	105 (1)	112 (8)	1 (1)
Totalt	172 (7)	188 (5)	161 (6)	110 (17)	213 (9)	197 (9)	204 (6)	199 (7)	233 (13)	2 (2)

Ruotsin käyttökokeissa koirat kokeillaan kaikissa luokissa (NUO, AVO ja VOI) peltotyössä, vesityössä, laahaus-
jälkityössä sekä noudossa. Vesityö on samankaltainen kuin Suomessa. Jälkityö on nuorten luokassa noin 100
m pitkä ja tehdään linnulla tai jäniksellä, kuten avoimessa luokassakin. Nuorten luokassa koiraa saa viedä
hihnassa koko matkan. Avoimessa ja voittajaluokassa matka on noin 200 m ja koiran on oltava kytkemätön.
Voittajaluokassa jälkityö vedetään metsästettävällä petoeläimellä tai muulla nisäkäsrästillä. Haussa koirat
kokeillaan aina parihaussa, paitsi jos huonot näkyvyysolosuhteet estävät tämän. Parihaussa koiran on säes-
tettävä paritoveriaan tämän ottaessa seisonnan. Koirille annetaan pisteet joka osasuorituksesta sekä lisäksi
erilliset ominaisuuspisteet. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan kaksi AVO1 -palkintoa paitsi, jos koira
saa fältbetyg-arvosanaksi 8 (haku + riistatyö), jolloin riittää yksi AVO1 -palkinto (Ruotsin Saksanseisojakerho
ry).

Koe voidaan suorittaa jaettuna tai jakamattomana. Jaetun kokeen pelto-osuus voidaan suorittaa jo keväällä
ja vesi- ja jälkityö liittyy siihen tulokseen kesällä.

Ruotsissa voidaan suorittaa myös monitoimikoiran ”täyskäyttökoe”, fullbruksprov. Siihen osallistuu vuosit-
tain noin 10 koiraa. Verijälkikokeet ovat yleisempiä kuin Suomessa. Jälkivalioita tulee vuosittain, verijälkikoe-
käyntejä noin 60.

Taulukko 18 Ruotsin koekäynnit 2019

Osallistujat peltokoe	Nuorten luokka	Avoin luokka	Voittajaluokka	Yhteensä palkitut
Ensimmäinen palkinto	8	17	9	34
Toinen palkinto	16	23	16	55
Kolmas palkinto	5	2		7
Palkitut	29	42	25	96
Yhteensä osallistujia 278	78	129	52	

Taulukko 19
Ruotsin lonkkatilasto

Diagnos	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HD grad A	45 (80,4 %)	38 (67,9 %)	44 (74,6 %)	27 (87,1 %)	60 (68,2 %)	41 (78,8 %)	42 (73,7 %)	47 (85,5 %)
HD grad B	7 (12,5 %)	15 (26,8 %)	12 (20,3 %)	3 (9,7 %)	22 (25,0 %)	8 (15,4 %)	11 (19,3 %)	7 (12,7 %)
HD grad C	1 (1,8 %)	2 (3,6 %)	3 (5,1 %)	1 (3,2 %)	5 (5,7 %)	3 (5,8 %)	3 (5,3 %)	1 (1,8 %)
HD grad D	3 (5,4 %)	1 (1,8 %)			1 (1,1 %)		1 (1,8 %)	
HD grad E								
Totalt antal undersökta	56	56	59	31	88	52	57	55
Snittålder för undersökning (månader)	27	26	23	23	23	23	19	18
Antal födda	170	171	176	91	190	182	198	199

Jalostuksen tilanne Norjassa

Norjaan pienimünsterinseisoja on tullut samoihin aikoihin kuin Suomeen, 1960-luvun alussa. Sitä on kasvatettu tasaisesti mutta vähän, mutta viime aikoina kasvatusta on hieman lisääntynyt. Rodun edustajia käytetään enimmäkseen riekkojahtiin tuntureilla. Kokeet ovat kaikille seisoville lintukoirille samat, joten esimerkiksi haulle asetetaan suuret vaatimukset.

Maassa ei ole perinteisesti metsästetty jänistä pienimünsterinseisojalla. Esimerkiksi kauriin ajossa sitä ei saa käyttää, koska se on säkäkorkeudeltaan liian suuri. Joitakin yksilöitä käytetään lyhyen aikaa ajavana koirana kaurille tai hirvälle (nk. kortdrivare), mutta rajanveto ”ajamisen” ja liikkeelle ajamisen välillä on laintulkinnallisesti vaikea. Osa kasvattajista keskittyy ääntä antavien koirien kasvatukseen. Silloin yhdistelmässä ei välttämättä noudateta kaikkia jalostussuosituksia.

Taulukko 20 Rekisteröinnit ja lonkkakuvatut Norja

Vuosi	Syntynyt	A	B	C	D	E
2015	59	33	33	0	0	0
2016	86	31	29	1	1	0
2017	90	27	24	2	1	0
2018	60	18	15	2	1	0
2019	62	?	?	?	?	?

Taulukko 21 Kyynärkuvatut Norja

Vuosi	Syntyneitä	Kuvattuja	terve (0)	lievä (1)	keski (2)	vakava
2015	59	4	4	0	0	0
2016	86	16	14	1	0	1
2017	90	8	8	0	0	0
2018	60	5	5	0	0	0
2019	62	0	0	0	0	0

Norjassa on paneuduttu tarmokkaasti ektooppisen ureterin selvittämiseen. Maassa on havaittu muutama EU-tapaus, ja toivomuksena on pohjoismainen yhteistyö tilanteen kartoittamiseksi ja linjaukseksi. Norja kommentoi, että vian periytyvyys näyttäisi olevan suhteellisen voimakas. Viallisten koirien lähisukulaiset kannattaa tutkituttaa, vaikka koira olisi oireeton. Oireeton EU kantaa sitä perimässään. Norjassa EU-tutkimus ei kuitenkaan ole pakollinen. 22 koiraa on tutkittu ja niistä 7:llä on ektooppinen ureter.

Jalostuksen tilanne Tšekissä

Pienimünsterinseisoja on kasvatettu Tšekissä jo kauan. Jo vuodelta 1914 löytyy ensimmäinen maininta pienimünsterinseisojapentueesta saksankielisiltä sudeettialueilta. Silloin pennut rekisteröitiin Saksaan. Tšekkoslovakian tasavallan perustamisen jälkeen 1923 perustettiin metsästyskoiria rekisteröivä järjestö, joka otti

rotukirjanpidon haltuunsa. Alkuaikojen kasvatusta kutsutaan ”vapaaksi kasvatukseksi”, koska jalostusohje-sääntöä ei ollut ja saman pentueen pennut nimettiin eri alkukirjaimilla. Jalostuksen tiukentamiseksi perustetiin lähinnä kreivitär Pavla Kinskyn aloitteesta rotujärjestö vuonna 1935. 1960-luvulla rotu alkoi yleistyä kovaa vauhtia ja tulla suosituksi metsästäjien keskuudessa. Jalostusta ohjaa linjasiitos, joka perustuu eri uros-linjoihin. Niitä on nykyisin 7. Rotu on kuitenkin niin pieni, ettei puhtaita linjoja voi säilyttää ihan sellaisenaan vaan niitä risteytetään usein keskenään. Vuonna 2002 jalostussääntöä tiukennettiin ja koirilta alettiin vaatia käyttötuloksia. Viimeisen 25 vuoden ajan astutusmatkat ovat suuntautuneet usein myös Saksaan tai Itävaltaan. Tšekin 7 linjassa on kussakin omat vahvuutensa, ja siksi niitä pyritään säilyttämään sellaisenaan ja etsimään jopa ulkomailta saman linjaisia koiria. Tšekissä syntyy vuosittain noin 200–300 pentua. Tšekkiläiset pienimünsterinseisojat ovat metsästyksellisiltä kyvyiltään täysin verrattavissa saksalaisiin ja itävaltalaisiin koiriin, ja ne ovat menestyneet hyvin kansainvälisissä kokeissa, joita Saksa, Itävalta ja Tšekki järjestävät vuorotellen. Tšekissä järjestetään joka vuosi Club Show, johon osallistuu noin 25 rodun edustajaa. Jalostukseen hyväksytään toistaiseksi myös C-lonkkaiset, mutta käytännössä kasvattajat eivät käytä niitä. Tšekkiläiset pienimünsterinseisojat ovat nykyisin hyvin rotumääritelmän edellyttämässä mitoissa ja ihanneko-koisia. Ne ovat kuitenkin kevyempirakenteisia kuin saksalaiset ja itävaltalaiset koirat.

Taulukko 22

Tšekin syntyneet pennut

Vuosi	Pennut
2015	260
2016	198
2017	243
2018	294
2019	209

Taulukko 23

Tšekin lonkkatilasto

Vuosi	HD-kuvatut	HD A (%)	HD A	HD B	HD C
2015	35	77,1%	27	7	1
2016	31	61,3%	19	8	4
2017	34	50,0%	17	14	3
2018	33	57,6%	19	12	2
2019	42	66,7%	28	10	4

Taulukko 24

Tšekin koekäynnit

Vuosi	Kevätkoe osall	Syyskoe osall	Vesikoe osall	Metsäkoe osall	Verijälkikoe osall	VGP osall
2015	40	63	11	2	3	5
2016	56	65	21	11	6	9
2017	47	73	34	22	12	8
2018	59	89	35	26	7	13

Jalostuksen tilanne Itävallassa

Itävallassa on kasvatettu ensimmäinen pienimünsterinseisojapentue vuonna 1929. Varsinaiseen nousuun rotu lähti vuonna 1936 muutamien rotuaktiivien ansiosta. Sitä kasvatettiin alusta asti tiukkoihin käyttövaati-muksiin perustuen. Koe-elämä oli vilkasta, ja toisen maailmansodan aikana jopa Saksan kokeet pidettiin suu-relta osin Itävallassa. Sotavuosina itävaltalaiset pentueet rekisteröitiin vuoteen 1945 asti Saksaan. Sen jäl-keen rekisteröinnistä on huolehtinut Itävallan kennelliitto, Österreichischer Kynologenverband. Koiria on re-kisteröity viimeisen 10 vuoden mittaan suurin piirtein sama määrä 110–140 vuosittain.

Itävallan jalostussääntö on hyvin tiukka. Jalostuskoiran pitää olla vähintään 18 kk vanha, sillä pitää olla suoritettuna ensiksikin Anlagenprüfung, joka pitää suorittaa viimeistään 24-kuisena. Siihen kuuluvat pelto- ja jäniksenjälkiosuus. Lisäksi tulee olla suoritettuna yhdistetty pelto- ja vesikoe (Feld- und Wasserprüfung) ja siitä saatuna tietyt minimiominaisuuspisteet. Toisella vanhemmalla pitää olla esittää petoeläinterävyystodistus JE. Tämä jalostus on ”metsästykseen kelpaavaa”. Jos koiralla on korkeat pisteet näistä kokeista tai kaksi suoritettua VGP:tä, sen jälkeläiset ovat valiojalostusta. Vuosittain VGP:n suorittaa noin 15 koiraa. Ulkomuoto pitää olla arvosteltu vähintään erittäin hyväksi rotujärjestön jalostuskatselmuksessa tai münsterinseisojien kansainvälisessä kokeen yhteydessä pidetyssä ulkomuotokatselmuksessa, ja koiran on oltava silloin vähintään 15 kk. Koiran pitää lisäksi osallistua kansainväliseen koiranäyttelyyn vähintään 10-kuisena. Itävallassa koirien terveystutkimukset ovat monipuolistuneet. Maaliskuussa 2019 voimaan astuneiden jalostusvaatimusten mukaan jalostukseen käytettävältä pienimünsterinseisojalta edellytetään kuvattaviksi lonkkien lisäksi selkä nikamien epämuotoisuuden havaitsemiseksi. Myös kyynäriä ja olkapäitä tutkitaan. Ektooppisen ureterin tutkimus on pakollista. Kyynärpäät ovat vuonna 2019 olleet yhtä ED1-tapausta lukuun ottamatta terveet. Selkäkuvauksissa on vuonna 2018 havaittu nikamien epämuotoisuutta yhdeksästä kuvatus-
neljällä. Tyyppi 1:tä saa yhdistää tyyppi 0:aan. EU-C-tapausta ei ole löydetty. Keinosiemennys on kielletty.

Taulukko 25 Itävalta rekisteröinnit

Vuosi	2019	2018	2017	2016	2015
Rekisteröintimäärä	?	107	110	137	104

Taulukko 26 Itävalta lonkkakuvatut

Lonkkakuvatut	2019	2018	2017	2016	2015
A	12	5	11	8	5
B	7	3	4	0	1
C	1	2	2	0	0
D	0	0	0	0	0
E	0	0	1	0	0
Yhteensä kuvattuja	20	10	18	8	6

Taulukko 27 Itävalta jalostuskoekäynnit

Koekäynnit	2019	2018	2017	2016	2015
Anlageprüfung	101	70	111	83	90
Feld- und Wasserprüfung	80	77	110	93	99

Jalostuksen tilanne Sveitsissä

Sveitsissä on syntynyt viime vuosina 20–60 pentua vuodessa (2016, 25 pentua, vuonna 2017 39). Vuonna 2018 syntyi 57 pentua. Seitsemällä pennulla niistä oli napatyrä, jotka yhtä lukuun ottamatta operoitiin. Kuusi koiraa luustokuvattiin, 5x A, 1x B ja yhdellä ED1. Kasvatus on siis nykyään samaa luokkaa kuin Suomessa. Sveitsiläiset tukeutuvat voimakkaasti Saksaan, ja koe- ja astutusmatkat suuntautuvat sinne. Sveitsissä on alettu järjestää myös omia VJP-kokeita. Koekäyntejä on vuosittain kymmenkunta, vuonna 2014 jo 14. HZP:ssä käy 6–9 koiraa, VGP:ssä keskimäärin 2 koiraa vuodessa. Sveitsissä ovat jälkikokeet poikkeuksellisen suosittuja. Vuosittain verijälkikokeessa käy 15–20 koiraa. Lonkkien lisäksi Sveitsissä kuvataan nykyisin myös kyynärät ja polvet (patellaluksaatio). Ultraäänitutkimus ektooppisen ureterin varalta on pakollinen vuodesta 2019 alkaen. Ureter- HD- ja ED-tutkimus tehdään pääsääntöisesti yhtäaikaista. Sveitsissä rotujärjestö on kehittänyt myös luonnetestin, jossa 4 tuomaria arvioi koiran luonnetta ensiksikin suhteessa ympäristöön ja ihmisiin, toiseksi laukaukseen. Koirat suorittavat 600 metrin pituisen radan, jonka kuluessa eri asioita testataan. Koe ei ole pakollinen.

Sveitsissä pienimünsterinseisojat osallistuvat vuosittain muutaman koiran verran myös nk. BH-kokeisiin. Sveitsissä säännöt vaikuttavat hieman erilaisilta kuin meillä täällä Suomessa BH-käyttämiskokeessa, sillä Sveitsissä mukana on tottelevaisuuden lisäksi palveluskoirien jälkikoe ja kolmen esineen etsintä tietyltä alueelta ja estehyppyä ym. Ikään kuin palveluskoirakokeiden alokasluokka.

Jalostuksen tilanne Yhdysvalloissa

Pienimünsterinseisoja on saavuttanut vankan jalansijan Atlantin tuolla puolen, vaikka se luetaan siellä vieläkin harvinaiseksi roduksi. Ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1977 Mainen osavaltiossa Uudessa-Englannissa. Kanta lähti liikkeelle tanskalais-saksalaisista yhdistelmistä. Rotujärjestö Small Munsterlander Club of North America perustettiin vuonna 1993. Helmikuussa 2020 rotujärjestön nimi muutettiin muotoon Small Munsterlander Club of America. Se kuuluu American Kennel Clubin alaisiin järjestöihin harvinaisena rotuna, nk. foundation breed -ohjelmassa, mutta pitää omaa roturekisteriä. Koirat voidaan rekisteröidä myös metsästyskoirajärjestöön NAVHDA:han. Nämä koirat jäävät kuitenkin ilman FCI:n rekisterikirjaa ja siten eurooppalaisessa jalostuksessa käyttämättä. Rotujärjestöön kuuluu 450 jäsentä, joista osa on kanadalaisia. Nykyisin jo noin 60 kasvattajaa on sitoutunut noudattamaan jalostussääntöjä, ja kennelnimiä on rekisteröity 80 kappaletta. Vuosittain syntyy yli 200 pentua.

Ristiriitaisuudet ja kiertoyritykset rekisteröinnissä ja villi saksalaisten siitosurosten käyttäminen johtivat vuonna 2014 siihen, että Yhdysvaltojen münsteriväki jakautui: osa pysyi alkuperäisessä rotujärjestössä, osa liittyi vuonna 2017 omana amerikkalaisryhmänään Saksan rotujärjestöön saadakseen FCI:n hyväksymät rekisterikirjat ja noudattaakseen Saksan rotujärjestön jalostussääntöä.

Jakautumisesta seurasi, että itsenäinen Small Munsterlander Club of North America ei saa enää virallisesti jalostusainesta suoraan Saksasta, koska Saksan rotujärjestö on kieltänyt jäseniltään tämän järjestön tukemisen pentuja myymällä tai uroksia siitokseen luovuttamalla. Amerikkalaiset ovat ruvenneet ostamaan pentunsa muualta. SMCA:n pennut eivät edelleenkään saa FCI:n rekisterikirjaa, joten ne ovat muiden maiden kasvatuksen ulottumattomissa.

Saksan rotujärjestöön kuuluva amerikkalaiskasvatus on nimeltään Landesgruppe Nordamerika (KIM-GNA). Sen kirjoilla on jo yli 10 Saksassa rekisteröityä kasvattajaa. Pentueita syntyy toistaiseksi muutama vuodessa, ja ne rekisteröidään Saksan KIM-Zuchtbuchiin. Nämä amerikkalaiskoirat saavat siis FCI:n rekisterikirjan. Kokeet järjestetään Saksan säännöillä.

SMCA:n koirat kokeillaan puolestaan mannermaisiin seisojiin ja metsästykseen keskittyvän North American Versatile Hunting Dog Association NAVHDA:n kokeissa. Jalostuskoirilta edellytetään näihin kokeisiin osallistumista, terveitä lonkkia, riittävän hyvää ulkomuotoa sekä hyvää luonnetta. NAVHDA:n jalostuskokeet ovat saksalaistyyliä.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun kanta on jo varsin monessa Euroopan maassa ja Yhdysvalloissa elinvoimainen. Kasvatus on melko tasaista ja lisääntymäänkin päin monessa maassa. Koiramäärä on hyvä, mutta sukutauluissa on paikoitellen paljon yhteneväisyyksiä ja jalostuskriteerit vaihtelevat maiden kesken.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodun hankaluutena on takavuosina yleinen matadoriurosten käyttö. Nykyisin sitä vältetään systemaattisemmin kuin ennen. Myös sukukatokäsite alkaa tulla tutuksi. Keski-Euroopassa rajat ovat nyt auki joka suuntaan ja on helppo lähteä astutusmatkalle Saksaan suosituille uroksille, jolloin kanta yhtenäistyy joka puolella. Saksalaiset taas eivät astuta juuri ollenkaan ulkomaisilla uroksilla, koska haluavat olla varma metsästysominaisuuksien tasosta.

Juuri metsästyskokeiden vertailukelvottomuus kaventaa jalostuspohjaa, koska käyttöominaisuuksia ei haluta riskeerata. Eri maissa on myös erilaisia terveysvaatimuksia. Esimerkiksi hollantilaiset saavat käyttää vain silmäpeilattuja uroksia. Saksassa tutkimusta ei vaadita, joten hollantilaisten kasvattajien pitää puhua saksalainen uroksenomistaja ympäri tutkituttamaan koiransa silmät. Kaikissa maissa edes lonkkakuvaus ei ole pakollinen.

Kansainvälinen pienimünsterinseisojajärjestö Kleiner Münsterländer International pitää päätavoitteenaan yhtenäisten koevaatimusten aikaan saamisen maailmaan, jotta koiria voitaisiin käyttää jalostukseen rajojen

yli mutta oltaisiin kuitenkin varmoja niiden käyttöominaisuuksien ja etenkin monitoimikoiraoimaisuuksien säilymisestä. Järjestö on saanut aikaan kahden eritasoisen kansainvälisen kokeen säännöt, IMP-A:n ja IMP-B:n. Kokeita on järjestetty koeluontoisesti jo Saksassa, Itävallassa ja Tanskassa. IMP-kokeen läpäisseet koirat kelpaavat jalostukseen kaikissa KIM-I:hin kuuluvissa maissa. Kokeen läpäisyyn kuuluu tietty ulkomuototaso ja terveys.

Rodun suomalainen kanta on vielä niin pieni, että yksittäisen jalostuskoiran vaikutus nousee helposti suureksi. Tilanne muuttuu toisaalta myös nopeasti uusien erisukuisten koirien noustessa jalostuskoirien joukkoon. Jatkuva ulkomaisten jalostusurosten hyödyntäminen ja pentujen tuonti on välttämätöntä jatkossakin, mutta myös kotimaisen kannan mahdollisimman monipuolinen käyttö.

Jalostuskäyttöissä olevista uroksista on käytetty jalostukseen vain n. 7 % ja nartuista n. 15 %. Samalla on huolehdittava siitä, että uroksia ja narttuja käytetään yhtä paljon.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodun voimassa oleva (2022–2026) PEVISA-ohjelma rajaa koiran rekisteröitävien jälkeläisten määrän 21 pentuun. Rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä luonnehtii pienimünsterinseisojaa seuraavasti:

Pienimünsterinseisoja on älykäs ja oppivainen, temperamenttinen ja vakaa sekä luonteeltaan tasapainoinen. Sen perussuhtautuminen ihmisiin on tarkkaavainen ja ystävällinen, perhekoiraksi soveltuva, sosiaalinen, helposti ohjattava ja yhteistyökykyinen. Sillä on voimakas ja väsymätön metsästys halu, monipuoliset metsästysominaisuudet sekä hyvät hermot ja vahva riistavietti. Koiralla tulee olla luontaiset taipumukset monipuoliseen metsästykseseen tiiviissä yhteistyössä ohjaajansa kanssa pellolla, metsässä ja vedessä, sekä riistan noutamiseen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Pienimünsterinseisoja on hyvävaimuinen, nopeaälyinen metsästyskoira, joka on yleensä sisällä miellyttävä mutta ulkona vilkas ja valpas ja nenänsä vietävissä. Sen takia koulutus on välttämätön, ja se on alettava varhain ennen kuin koira herää lopullisesti riistalle. Sievä ulkonäkö voi harhauttaa lepsuilemaan. Kovia rangauksia se ei siedä; sen sijaan kouluttajan pitää käyttää älyä ja olla ehdottoman johdonmukainen. Taluttimessa vetämättä kulkeminen on usein haaste.

Maaliskuussa 2020 Suomen Münsterikerho ry toteutti luonnekyselyn, johon saatiin vastauksia 51 koirasta. Vastauksista kävi ilmi, että valtaosa pienimünsterinseisojan omistajista oli erittäin tyytyväisiä koiransa luonteeseen, eikä kokenut arjessa minkäänlaisia ongelmia.

Eniten omistajat tuntuivat kiittävän koiriensa sosiaalisuutta sekä ihmisiä että koiria kohtaan, sopeutuvaisuutta eri tilanteissa ja olosuhteissa, yhteistyökykyä ja miellyttämisen halua. Myös hyviä käyttöominaisuuksia ja työmoraalia keuhuttiin, samoin kuin yleensä innokkuutta toimintaan. Myös lapsiystävällisyys ja soveltuvuus koko perheen koiraharrastuksiin mainittiin.

Kyselyyn vastanneitten koirista kaikkia yhtä lukuun ottamatta käytetään metsästykseseen. Tämä lienee syynä siihen, että kysyttäessä mikä käyttäytymistapa koirassa saisi olla toisin, nousi kärkeen metsästyskäyttöön liittyen hallittavuusongelmat riistatilanteissa. Myös muuhun olemiseen kaivattiin hieman lisää malttia ja itsehillintää. Vahtivietti mainittiin myös.

Kuitenkaan näitäkään asioita ei pidetty arkielämää erityisemmin haittaavina piirteinä.

Kyselyssä kartoitettiin mm. millaiseksi koiranomistajat kokevat normaalin arjen koiransa kanssa, mitä he arvostavat koiransa luonteesta kaikkein eniten ja mitä muuttaisivat, jos se olisi mahdollista.

- **Sosiaalinen käyttäytyminen**

Vieraat ihmiset:

33 koiraa suhtautuu avoimesti ja luottavaisesti (65%). Tutustuminen on liiankin innokasta ja riehakasta 7 koiralla. Varautunut ainakin aluksi 6 koiraa, pidättyväinen 4 koiraa ja 1 arka/epäluuloinen.

Vieraat koirat:

30 koiran suhtautuminen avointa ja ystävällistä (60%), varautunut ainakin aluksi 5, ärhäkkä 5, välinpitämätön 6, liiankin innokas lähestymään 4.

- **Onko koiran kanssa arjessa jotain erityisiä ongelmia?**

69% osallistuneista vastasi, ettei ongelmia ole.

Ongelmia, jotka mainittiin useammalla kuin yhdellä koiralla: vahtivietti, kärsimättömyys (jolloin koira piippaa ja vinkuu) ja autossa matkustamisen ongelmat. Vaikka monet muuttaisivatkin koirassaan jotain, kun siitä kysyttiin, enemmistö ei kuitenkaan koe koiransa mahdollisia puutteita arkea haittaavaksi ongelmaksi.

- **Mitä luonteenpiirrettä tai käyttäytymistapaa muuttaisit koirassasi?**

Mitään ei koirassaan muuttaisi 9 vastaajaa.

Muuttumistoiveissa kärkeen nousi ongelmat hallittavuudessa riistatilanteissa 10. Lisää itsehillintää ja malttia eri arjen tilanteissa toivoi 9. Tähän monella (7) liittyi myös äänekkyys koiran innostuessa tai joutuessa odottamaan. Vahtiviettä vähentäisi 8. Muutamissa vastauksissa mainittiin myös eroahdistus ja ongelmat toisten koirien kohtaamisissa, uroksen liiallinen kiinnostus narttuihin ja ongelmat autoilussa.

- **Mitä luonteenpiirrettä arvostat koirassasi eniten?**

Lähes kaikki vastaajat kuvailivat koiraansa hyvin monisanaisesti kehuja, joten täsmällisten osuuksien laskeminen eri luonteenpiirteille on vaikeaa.

Luonnekuvauksen tässä kohdassa useimmiten mainittiin sanat: sopeutuvainen, sosiaalinen, miellyttämisenhaluinen, yhteistyökykyinen.

Seuraavaksi tulivat korkea työmoraali, innokkuus tehdä, hyvät käyttöominaisuudet.

Sitten luonnehdinnat rauhallinen, seurallinen, kiltti, lapsiystävällinen, hieno perhekoira.

- **Onko koirasi metsästyskäytössä vai lähinnä seurakoira?**

50 metsästyskäytössä (luku sisältää muutaman jo eläköityneen) ja 1 seurakoira

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Pienimünsterinseisoja on säilynyt metsästyskoirana kaikissa maissa, joissa sitä kasvatetaan. Eroa linjoihin ei ole syntynyt. Luonne on pysynyt lähes samanlaisena kaikkialla, mutta metsästyksen luonne ja kasvatuksen painotus saattavat vaihdella jonkin verran maittain. Rodun alkuperämaassa painotetaan rauhallista ja varmaa luonnetta sekä metsällä että siviilissä. Koirien pitää olla sen verran rohkeita, että ne uskaltavat metsästää petoeläimiä, kuten kettuja. Tätä ominaisuutta pidetään arvossa esimerkiksi Tšekissä ja Itävallassa. Yhtä tärkeä se ei ole Ranskassa, Hollannissa eikä Pohjoismaissa.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Suomalaisista pienimünsterinseisoista virallisessa luonnetestissä (LTE) on testattu vuosien 2015–2019 aikana 4 koiraa (pisteet: 172 p, 170 p, 157 p, 126 p) ja yksi koira on suorittanut MH-kuvauksen. Seisojat osallistuvat harvoin erillisiin luonnetesteihin, koska rodulle käyttökelpoinen luonne tulee testatuksi rodunomaisissa käyttökokeissa.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Jo alun perin pienimünsterinseisoja on ollut metsästyskoira. Se on toiminut pienriistan metsästäjänä, ”viiriäiskoirona”, vaativassa pensaikkoisessa, vesistöjen rikkomassa maastossa. Se on hakenut maastoa

eloisasti ja riistan löydettyään se on seisonut sille. Se on jäljittänyt ja noutanut kuolleen riistan niin maalta kuin vedestä ja penkonut sisukkaasti pusikkaa, mihin kaikki koirat eivät vaivautuneet. Äänen antoa on arvostettu. Lisäksi koirat ovat toimineet perhekoirina ja hälyttäneet pihaan tulleista vieraista.

Nykyisin pienimünsterinseisojaa käytetään sekä kotimaassaan että muissa esiintymismaissa vaihtelevasti kanalintujahdissa seisovana lintukoirana ja noutajana, vesilintujahdissa noutajana ja ylösajavana koirana, pienpetokoirana (kettu, supikoira, minkki ym.), jänisjahdissa seisovana, ylösajavana ja noutavana koirana, haavoittuneen riistan jäljityksessä joko kytkettynä tai ns. 'kaadon ilmoittavana' koirana sekä haavoittuneen riistan jäljittävänä koirana. Joissakin maissa on yleistynyt pienimünsterinseisojan käyttö kauriin ja jopa villisian metsästyksessä.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Pienimünsterinseisojan riistainto on poikkeuksellisen vahva, eikä rotu sen vuoksi sovellu pelkästään seurakoiraksi. Se on älykäs metsästyskoira, joka yhdistelee kokemuksiinsa niin metsällä kuin siviilissä uusiksi käyttäytymismuodoiksi. Tämä koira kaipaa työtä ja liikuntaa.

Asianmukaisesti koulutettu pienimünsterinseisoja on yhteistyöhaluinen, monipuolinen metsästyskoira sekä erinomainen, lapsirakas perhekoira. Kouluttamaton, villi ja vallaton pienimünsterinseisoja saa pahimmassa tapauksessa suurta tuhoa aikaan luonnossa irti laskettuna. Sama pätee kaikkiin metsästysviettisiin mannermaisiin seisojarotuihin.

Suomessa pienimünsterinseisojat ovat pääsääntöisesti metsästyskäytössä, joskin sen erinomainen soveltuvuus myös perhekoiraksi saattaa kiinnostaa pelkkää seurakoiraakin etsiviä.

Pienimünsterinseisoja on monipuoliseen metsästyskäyttöön soveltuva rotu, jota Suomessa yleisimmin käytetään riistalintujen metsästykseseen. Sen tehtävä on etsiä ja paikallistaa riistaa, osoittaa se seisomalla, ajaa se käskystä liikkeelle ja noutaa ammuttu tai jäljittää haavoittunut riista. Sen vahvuuksia ovat voimakas riistainto ja erinomaiset noutotaipumukset sekä maalta että vedestä.

Pienimünsterinseisoja on hyvävainuinen, kestävä ja yhteistyöhaluinen ja sen työskentelyssä kuvastuu pyrkimys löytää riistaa. Se hakee riistaa maastoon soveltuvalla laajuudella ja hakukuviolla, ensisijaisesti ilmainnalla ja tuulta hyväkseen käyttäen. Sen liikkuminen on kevyttä ja eloisaa ja hyvävauhtista. Se työskentelee halukkaasti myös pensaikoissa ja tiheiköissä.

Se on innokas ja vahva uimari ja sen kylmänsietokyky on hyvä. Sen karvapeite suojaa sitä erilaisissa sääolosuhteissa ja vaikeakulkuisissa tiheiköissä.

Joillakin yksilöillä voi olla liian voimakas ajovietti ja myös taipumusta maavainuisuuteen voi esiintyä, jolloin hakukuvio ja vauhti vähän kärsivät.

Kokeet

Kanakoerien erikoiskokeet (KAER) ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoerien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto, metsä ja tunturi- maastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeluokkia on kolme. *Nuorten luokkaan* (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk. *Avoimeen luokkaan* (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. *Voittajaluokkaan* (VOI) osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa. Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta 1. 2. ja 3. palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvostus hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskyykyyn.

Tullakseen palkituksi AVO 1 -palkinnolla koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi (2) hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja italianseisoja saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran **haun** tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästys halua.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan mm. seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Kokeeseen kuuluu tuomarin tekemä koirien **luoksepäästävyys** toteaminen.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, on paukkuarka tai äänтелеe häiritsevästi kokeen aikana. Koira ei kokeen aikana myöskään saa hätyyttää kotieläimiä tai poroja.

Koirien koetulokset ja koekertomukset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvot, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. (Saksanseisojakerho ry/koetoimikunta)

Kokeisiin osallistuminen

Vaikka enemmistö rodun edustajista onkin rodunomaisessa harrastuskäytössä, KAER-kokeisiin pienimünsterinseisoja osallistuu edelleen liian vähän. Erityisesti kaikki jalostukseen aiotut koirat tulee testata käyttökokeessa, jotta niiden käyttöominaisuuksista olisi jalostuspäätöksiä tehtäessä ja sopivia yhdistelmiä suunniteltaessa luotettavaa tietoa. Yhdistelmistä syntyneitten jälkeläisten laadun arviointi on vähintään yhtä tärkeää, koska monet koiran metsästyskäyttöön vaikuttavista ominaisuuksista ovat perinnöllisiä. Rodun metsästysominaisuuksien tason säilyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi tarvitaan vielä nykyistä enemmän vertailukelpoista tietoa.

Vuosina 2012–2017 rekisteröidystä koirakannasta on KAER-kokeessa testattu 47 % ja näistä kokeisiin osallistuneista puolet (51 %) on kokeessa palkittu. Kyseisestä ikäluokasta kokonaisuudessaan on KAER-kokeessa palkittuja koiria 24 %. Kun jalostuskäyttöön suositeltavalta koiralta edellytetään koetulosta, on jalostuskäyttövaatimukset tältä osin täyttäviä koiria kuitenkin vielä liian vähän.

Koiranomistajien aktiivisuus osallistua KAER-kokeeseen oli viimeistä edellisellä viisivuotiskaudella merkittävästi (n.+ 40 %) kasvanut. Viimeisellä viisivuotiskaudella osallistumisaktiivisuus on pysynyt edellisen kauden tasolla. Tavoitteena on, että vähintään puolet jalostusikäisestä koirakannastamme olisi testattu rodunomaisessa käyttökokeessa.

Viime vuosina on selvästi yleistynyt kasvattajien tapa ilmoittaa koko pentueensa nuorten koirien jalostuskatselmukseen, Junkkariin. Kaksipäiväisessä tapahtumassa koirat osallistuvat sekä ulkomuotokatselmukseen että KAER-kokeeseen.

Myös Suomen Münsterikerho ry järjestää vuosittain Münsteripäivien yhteydessä KAER-kokeen, johon saa ja jopa kannustetaankin osallistumaan, vaikka olisikin vielä epävarmaa, riittävätkö koiran taidot palkinnon saavuttamiseen.

Koiran koesuoritus ja siitä kirjattu arvostelu antaa kuitenkin jalostuksellista tietoa koiran ominaisuuksista. Kesken koulutuksen olevien koirien koeosallistuminen näkyy tilastojen palkitsemisprosentteissa, mutta näitten matalan kynnyksen kokeitten avulla koeharrastus saadaan alkuun ja tulokset voivat parantua koiran koulutuksen myötä.

Keskimääräinen palkitsemisprosentti kokeisiin osallistuneilla on kuitenkin kohtuullinen ja AVO-ykkösellä palkittuja voittajaluokkaan nousseita koiria oli vuoden 2019 lopussa 40 kpl.

Voittajaluokan ensimmäisellä palkinnolla palkitut koirat (vuoteen 2019 asti):

- FIN MVA FIN KVA **Carlo vom Fehntjer Meer**
- FIN MVA **Spangkildes Jiro**
- FI MVA **Nummituvan Ernestiina**
- FI MVA **Hakkiokankaan Banzai**

Taulukko 28 (Saksanseisojakerho ry tietokanta ja koiranet)

KAER-kokeisiin osallistuminen tapahtumavuoden mukaan

Vuodet	2015 - 2019	2010 - 2014	2005 - 2009	2000 - 2004
Koestartit yhteensä	473	487	290	263
Kokeisiin osallistuneitten koirien määrä	242	132	77	76
Kokeissa palkittujen koirien määrä	119	66	39	36
Palkintosijojen määrä	152	156	88	95
Palkitsemisprosentti / osallistuneet koirat	49,2 %	50,0 %	46,8 %	47,3 %
Palkitsemisprosentti / koestartit	32,1 %	32,0 %	30,3 %	36,1 %

Taulukko 29 (Saksanseisojakerho ry tietokanta ja Koiranet)

KAER-kokeeseen osallistuneet rekisteröintivuoden mukaan

vuodet	rekisteröity kpl	osallistunut kokeeseen kpl	osallistunut ikäluokasta %	palkittu kokeessa kpl	palkittu kokeeseen osallistu- neista %	palkittu ikäluokasta %
2014 - 2018	213	96	45,10 %	44	45,80 %	20,70 %
2009 - 2013	236	108	45,80 %	50	46,30 %	21,20 %
2004 - 2008	228	60	26,30 %	31	51,70 %	13,60 %
1999 - 2003	244	62	25,40 %	32	51,60 %	13,10 %

Rodun ominaisuuspisteitten keskiarvot vuoden 2019 lopussa.

vauhti **3.1** / maaston peittävyys 2.8 / yhteistyö **3.1** / metsästyshalu **3.9** / seisontakynnys **3.2** / eteneminen **3.9**

(poimittu 29.8.2019 olleen kokeen tiedoista)

Tavoitearvot: vauhti 3>, yhteistyö 3, metsästyshalu 4>, seisontakynnys 3, eteneminen 4>

Ongelmakohtina koiriemme koemenestyksessä lienee lähinnä puutteellinen tottelevaisuuskoulutus ja se, että usein rodun voimakas riistavietti ei ole tasapainossa yhteistyöhalukkuuden kanssa.

Juoksuvauhti, haun laajuus ja riistanlöytökyky ovat vertailukelpoisia yleisimpien rotujen, saksanseisojien, kanssa. Myös pudotetun riistan noutajana pienimünsterinseisoja on luotettava.

Hyvin usein pienimünsterinseisoja valikoituu aloittelevan metsästysharrastajan koiraksi, jolloin kokemusta seisojan kouluttamisesta ei ole. Pienimünsterinseisojan eloisuus ja iloisuus viehättää monia, sekä sen kompakti koko, kaunis ulkomuoto ja soveltuvuus perhekoiraksi.

Usein oletetaan sen olevan jotenkin helpompi kouluttaa kuin enemmän vain metsästyskoiraksi mielletty saksanseisijat. Luonteeltaan vilkas ja hyvin energinen ja riistaviettinen koira ei kuitenkaan ole mikään helppo koulutettava aloittelijalle.

Kasvattajilla on tässä merkittävä vaikuttamismahdollisuus. Vaikka pennut myydään ensisijaisesti harrastuskäyttöön metsästystä harrastaville, myös käyttökokeisiin osallistumiseen on kannustettava ja aloittelevaa kanakoiraharrastajaa tuettava myös koiran kouluttamisessa.

Käyttöjalostuspalkinnolla palkitut koirat (vuoden 2019 loppuun mennessä):

Saksanseisojakerhon käyttöjalostuspalkintojen säännöt korostavat nimenomaan koepalkittujen jälkeläisten merkitystä (Saksanseisojakerho ry:n Internet-sivut). Käyttöjalostuspalkinto jaetaan kultaisena, hopeisena tai pronssisena.

Pienimünsterinseisojille palkinto on myönnetty pronssisena kuudelle nartulle ja yhdelle urokselle

- MV-98 PMV-97 V-99 PMV-99 V-00 PMV-01 **Aila**
- **Seitsenaukeen Frigga**
- FIN MVA **Nummituvan Doonamiina**
- FIN MVA V-08 V-09 PMV-09 V-10 **Nummituvan Dasjatiina**
- **FI MVA Nummituvan Eemeli**
- **C.I.E Gina von Ottenstein**
- **FI MVA Quelle vom Oberesch**

Metsästyskoirien jäljestämiskoe (MEJÄ)

Vaikka verijäljen seuraaminen myös koemuotona sopisi pienimünsterinseisojalle hyvin, ei Suomessa siihen ole ollut kiinnostusta. Vain 12 koiraa kautta aikojen on osallistunut jälkikokeeseen.

Lajista on valmistunut kaksi valiota (vuoden 2019 loppuun mennessä):

- FIN JVA **Emilia**
- FI JVA **Hirsch Fänger's Ida**

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Maaliskuussa 2020 Suomen Münsterikerho ry toteutti pienimünsterinseisojasta luonnekyselyn. Kyselyyn saatiin vastauksia 51 koirasta. Eri kysymysten vastausmäärät vaihtelevat, koska vastaajalta saattoi jossain välillä jokin vastaus tai hän omisti useampia koiria, joita kaikkia ei kuvailtu kaikissa kohdissa.

Yksinoloon liittyvien ongelmien yleisyys.

Onko koirallasi ongelmia yksinolon suhteen? Miten se ilmenee?

51 vastausta.

47 ei ole ongelmia

2 vähän eroahdistusta

2 eroahdistus on vakavaa ja aiheuttaa paljon hankaluuksia

Sosiaalinen käyttäytyminen.

Miten koirasi suhtautuu vieraisiin ihmisiin? Lähestyykö se avoimesti kaikkia kaikissa tilanteissa tai onko se joissain olosuhteissa pidättyväinen/arka?

51 vastausta.

33 koiraa (65 %) suhtautui avoimesti vieraisiin. Vaikka koirat suhtautuivat avoimesti ihmisiin, vastaanottoon saattoi liittyä vartiointihaukkua.

7 koiraa, joilla tutustuminen liiankin innokasta ja riehakasta

6 koiraa on ainakin aluksi varautunut ja 4:n käytös on pidättyväistä.

1 on arka/epäluuloinen

Joistakin koirista saatettiin mainita pari poikkeusta yleensä avoimeen suhtautumiseen.

Miten koirasi käyttäytyy kohdatessaan vieraita koiria?

51 vastausta

30 koiran suhtautuminen on avointa ja ystävällistä (60 %)

4 liiankin innokas lähestymään

5 varautunut ainakin aluksi

5 ärhäkästi käyttäytyvää

6 lähinnä välinpitämätöntä

Pelot, ääniherkkyys.

Mitä koirasi pelkää? Onko sillä herkkyyttä koville/erikoisille äänille (laukaus, ilotulitus, hälytysajoneuvo tms.)

51 vastausta. Näistä koirista pelkää

2 laukausta

4 ilotulitusta

3 ukkosta

2 väistää imuria

Outojen äänien esim. kotiloissa kerrottiin herättävän vahtivietin 2 koirassa

Lisääntymiskäyttäytyminen.

Juoksujen väli nartulla. Onko uroksesi häiritsevän kiinnostunut nartuista? Miten se ilmenee?

Uroksia kyselyssä 20

5 kpl (25 %) uroksista osoitti häiritsevää sukupuolikäyttäytymistä. Levottomuutta, syömättömyyttä, nylkytystä.

Kysymykseen juoksuvälistä vastattiin 26 nartusta.

Juoksuväli:

6–7 kk 8 koiraa

7–8 kk 5 koiraa

8–9 kk 5 koiraa

9–10 kk 2 koiraa

10–11kk 1 koira

11–12 kk 4 koiraa

yli 12 kk 1 koira

Häiritsevät valeraskaudet kahdella koiralla

Ennenaikainen dementia – ikään liittyvät käytöshäiriöt.

47 vastausta. Vain yksi vastaaja mainitsi muutoksista koiran käytöksessä. Koira nyt 13-vuotias (esim. lähtee lenkillä väärään suuntaan. Kakkaa mihin sattuu ulkona mm. keskelle tietä.) Muuten mainittiin vain näön ja kuulon heikkenemisestä iän myötä ja lisääntyneestä nukkumisesta.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Narttujen valeraskauden aikaan käyttäytyminen voi muuttua jonkin verran, mutta ei kaikilla.

Pienimünsterinseisojanartuilla esiintyy jonkin verran valeraskausoireita.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Koirien kotikäyttäytymisessä ongelmakohtia on vain vähän. Soveltuvuus perhekoiraksi, sopeutuvaisuus eri tilanteissa ja olosuhteissa sekä sosiaalisuus ihmisiä ja muita koiria kohtaan ovat tavallisimpia luonnehdintoja omistajille tehdyn kyselyn perusteella. Myös näyttely- ja koekertomuksissa luonneongelmiin viittaavia mainintoja on harvoin.

Silloin, kun ongelmia on, tavallisimmin ne liittyvät koiran liialliseen kiihkeyteen, äänekkyteen ja levottomuuteen. Nämä piirteet vaikeuttavat erityisesti koiran kouluttamista metsästyskäyttöön ja menestymistä käyttökokeissa.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Käytännössä on havaittu, että luonteen heikkoudet kertaantuvat ja vahvistuvat herkästi pentueeseen, jos samaa heikkoutta tulee vaikka hyvinkin lievänä molemmilta puolilta. Jalostuskoirien valinnassa pitää olla erityisen kriittinen luonteen suhteen ja välttää yhdistämästä kahta suhteellisen hyväluonteista koiraa, joiden lähisuvussa tai koirissa itsessään esiintyy samaa luonteen heikkoutta, vaikka vain lievänä. Omistajan rehellisyys on avainasia.

Virallista tietoa koiran käytöksestä ja luonteesta ennen koiran jalostuskäyttöä antaa rodunomaiseen käyttökokeeseen osallistuminen. Koemenestys on myös osoitus koiran koulutettavuudesta ja kokeisiin osallistuminen on edellytys jalostukseen aiotulle koiralle. Koirat, joilla yhteistyöhalukkuus ei ole tasapainossa riistainnon kanssa, ovat erittäin vaikeita kouluttaa ja syytä karsia pois jalostuskäytöstä.

Mutta pienimünsterinseisoja pitää myös osata kouluttaa, jotta sen kanssa on ilo elää ja harrastaa. Ensikertalaisen seisojanomistajan on vaikeata osata tämä yksin, kasvattajan tuki on tärkeää.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma sisälsi lonkkakuvauspakon ilman raja-arvoa. Voimassa 1.1.1995–31.12.2000.

1.1.2001–31.12.2005 ja 1.1.2006–31.12.2010

Rekisteröinnin ehtona on, että pentueen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C. Kuvaustulos on oltava tiedossa astutushetkellä ja vähimmäisikä kuvaushetkellä 12 kk.

1.1.2011–31.12.2015

Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto ja rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B. Kuvaustulos on oltava tiedossa astutushetkellä ja vähimmäisikä kuvaushetkellä 12 kk.

1.1.2016–31.12.2020 (->2021)

PEVISA-ohjelmaa jatkettiin saman sisältöisenä.

1.1.2022–31.12.2026

Lonkkakuvauslausuntojen osalta PEVISA-ohjelmaa jatkettiin saman sisältöisenä.

Pentujen enimmäismäärä 21.

Käyttökoetulos (KAER tai vastaava ulkomainen koetulos) vaaditaan ennen toiseen pentueeseen johtavaa astutusta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

ELT Anu Lappalainen

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkanivelet stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geneejä.

Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0,1 – 0,6. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa. Tällä virallisten lonkkakuvien arviointiasteikolla A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta se on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa. C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelessä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin koiran vanhetessa kipuja ja ontumista.

Taulukko 30 (Koiranet-jalostustietokanta)

Lonkkakuvaustulokset

kuvatut koiramäärät ja tulokset syntymävuoden mukaan

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2003	42	8	5	0	1	0	14
2004	49	14	7	1	2	0	24
2005	37	6	1	0	0	0	7
2006	46	9	2	1	0	0	12
2007	45	11	9	3	0	0	23
2008	56	12	5	2	3	0	22
2009	46	19	7	1	2	0	29
2010	48	15	10	1	1	0	27
2011	36	14	9	0	0	0	23
2012	40	15	3	2	2	0	22
2013	66	24	3	1	0	0	28
2014	57	24	9	0	0	0	33
2015	47	16	5	2	0	0	23
2016	18	7	3	0	0	0	10
2017	47	15	2	0	1	0	18
Yhteensä	680	209	80	14	12	0	315

Taulukko 31

Lonkkakuvaustulokset syntymävuoden mukaan (%)

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2003	33%	57%	36%	0%	7%	0%
2004	49%	58%	29%	4%	8%	0%
2005	19%	86%	14%	0%	0%	0%
2006	26%	75%	17%	8%	0%	0%
2007	51%	48%	39%	13%	0%	0%
2008	39%	55%	23%	9%	14%	0%
2009	63%	66%	24%	3%	7%	0%
2010	56%	56%	37%	4%	4%	0%
2011	64%	61%	39%	0%	0%	0%
2012	55%	68%	14%	9%	9%	0%
2013	42%	86%	11%	4%	0%	0%
2014	58%	73%	27%	0%	0%	0%
2015	49%	70%	22%	9%	0%	0%
2016	56%	70%	30%	0%	0%	0%
2017	38%	83%	11%	0%	6%	0%
Yhteensä	46%	66%	25%	4%	4%	0%

Taulukko 32

Kuvaustulokset ja kuvattujen koirien %-osuudet rekisteröidyistä (Koiranet jalostustietokanta)

vuodet	kuvattuja	A	B	C	D	terveet
2013-2017	48 %	76,8 %	19,6 %	2,7 %	0,9 %	96 %
2008-2012	53%	61%	27%	5%	7%	88%
2003-2007	37%	60%	30%	6%	4%	90%
1998-2002	29%	63%	26%	7%	4%	89%

Pienimünsterinseisojien PEVISA-ohjelman mukaisesti vain tervelonkkaisten vanhempien jälkeläiset rekisteröidään. Suosituksena on myös, ettei kahta B-lonkkaista koiraa yhdistettäisi.

Aktiivisuus kuvauttaa koirat lonkkanivedysplasian varalta ollut suhteellisen tasaista ja jalostuskäyttöissä olevasta kannasta (2012 – 2017 syntyneet) on kuvattu 49 % ja terveitten koirien osuus on 94 %. Tavoitteena on kasvattaa lonkkakuvatus kannan määrää edelleen.

Taulukko 33 (Koiranet tietokanta)

jalostusikäiset 2012 – 2017 syntyneet

lonkkakuvaustulokset / kuvatut koiramäärät ja tulokset syntymävuoden mukaan

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2012	40	15	3	2	2	0	22
2013	66	24	3	1	0	0	28
2014	57	24	9	0	0	0	33
2015	47	16	5	2	0	0	23
2016	18	7	3	0	0	0	10
2017	47	15	2	0	1	0	18
Yhteensä	275	101	25	5	3	0	134

Taulukko 34 (Koiranet tietokanta)

Jalostusikäiset 2012 – 2017 syntyneet

lonkkakuvaustulokset syntymävuoden mukaan prosentteina

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2012	55%	68%	14%	9%	9%	0%
2013	42%	86%	11%	4%	0%	0%
2014	58%	73%	27%	0%	0%	0%
2015	49%	70%	22%	9%	0%	0%
2016	56%	70%	30%	0%	0%	0%
2017	38%	83%	11%	0%	6%	0%
Yhteensä	49%	75%	19%	4%	2%	0%

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Pienimünsterinseisojista ei ole kattavaa tilastotietoa ongelmia aiheuttaneista perinnöllisistä sairauksista tai vioista. Niitä ei ilmoiteta aktiivisesti rotujärjestön jalostustoimikunnalle. Kyselyjä tehdään ajoittain, viimeisin maaliskuussa 2020. Terveyskyselyyn tuli vastauksia 57, joten luvut ovat suuntaa antavia.

Napatyrä (kymmenellä kyselyyn vastanneella), purentaviat ja hampaan puutokset (viidellä kyselyyn vastanneista) sekä selkärangan nikamavirheet (neljällä kyselyyn vastanneella) ovat yleisimmät virheet. Niitä tavaan muutamia tapauksia rekisteröityä ikäluokkaa kohti.

Epilepsia oli muodostua ongelmaksi 1970–1980-luvuilla, mutta tilanne sen osalta on huomattavasti parantunut. Nykyisin jalostustoimikunnan tietoon tulee 0–1 epilepsiaan sairastunutta koiraa vuosittain.

Kuten kaudella 2005–2014, nytkin monia tauteja on diagnosoitu lähinnä yksittäisinä tapauksina.

Viimeiseen kyselyyn vastanneiden koirista viidellä oli allergiaa. Todennäköisesti allergiaperäisiä ihottumia ja korvatulehduksia ilmenee vuosittain.

Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla ehdottoman terveitä, niin rodun tilanne säilyy hyvänä jatkossakin.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

ELT Anu Lappalainen

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se laskeaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla, ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattavaa, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikko-muutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärnivelen suhteen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen Anu)

Suomessa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Taulukko 35 (KoiraNet-tietokanta)

Jalostusikäiset vuosina 2012 – 2017 syntyneet

kyynärpääkuvaustulokset

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2012	40	15	2	1	0	18
2013	66	13	0	0	0	13
2014	57	15	1	1	0	17
2015	47	16	1	0	0	17
2016	18	7	2	0	0	9
2017	47	15	0	0	0	15
Yhteensä	275	81	6	2	0	89

Taulukko 36 (KoiraNet-tietokanta)

Jalostusikäiset vuosina 2012 – 2017 syntyneet

tutkitut kyynärpäät prosentteina

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2012	45%	83%	11%	6%	0%
2013	20%	100%	0%	0%	0%
2014	30%	88%	6%	6%	0%
2015	36%	94%	6%	0%	0%
2016	50%	78%	22%	0%	0%
2017	32%	100%	0%	0%	0%
Yhteensä	32%	91%	7%	2%	0%

Vuosina 2012–2017 syntyneistä 275 pienimünsterinseisojasta on tutkittu 89 eli 32 % ja niistä 91 % oli terveitä. (KoiraNet jalostustietokanta).

Kyynärniveltä kuvauksia suositellaan tehtäväksi. Näin voidaan seurata kyynärnivelen kasvuhäiriötapausten määrää. Jos jalostukseen käytetään 1. asteen kasvuhäiriöstatuksen koiraa, partnerin tulee olla terve (roturyhmä SSK:n vuosikokous 2014).

Välimuotoinen lanne-ristinikama

ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta, jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

SSK:n tietokantaan on ilmoitettu muutamia koiria, joilla on välimuotoinen lanneristinikama.

Olkanivelen osteokondroosi

Nivelrustojen luutumishäiriö (osteokondroosi eli OCD)

Vaurio näkyy röntgenkuvassa olkavarren nivelpinnan takakaassa kuoppamaisena. Osteokondroosissa nivelruston alainen luutuminen on häiriintynyt, minkä seurauksena nivelrusto paksuuntuu ja sen ravitseminen häiriintyy, jolloin nivelrusto hajoaa normaalissa rasituksessa. Nivelruston rapautumisvaiheessa syntyvä irtokappalemuoto on osteokondroosin dissecans-muoto. (Paatsama S., 1991, Peltonen M., 2004)

Nykykäsityksen mukaan alttius osteokondroosin kehittymiseen periytyy useasta tekijästä johtuen, polygeenisesti eli monigeenisesti. Ympäristötekijöillä katsotaan olevan suurempi vaikutus osteokondroosin kuin lonkaniveldysplasian kehittymiseen. (Paatsama S., 1991) Osteokondroosin kehittymiseen altistavana tekijänä on luuston nopea kasvu, jota liian runsas ruokinta vielä tehostaa. Liian runsas liikunta on usein mukana. (Paatsama S., 1991, Peltonen M., 2004)

Olkanivelen ruston irtoaminen on korjattavissa leikkauksella ja nivelrikon muodostuminen pystytään ennaltaehkäisemään tai hidastamaan niin, että koira kestää useimmissa tapauksissa hyvin metsästyskäytön rasitukset. (Peltonen M., 2004; Fossum, ym 2002)

Olkanivelen luutumishäiriötä sairastanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystakuuskaavake, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja (Saksanseisojakerho ry, jalostustoimikunta).

Olkanivelen osteokondroosia on ilmoitettu muutamia tapauksia.

Polven ristositeen repeämä

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristositeet estävät sääriluun liikkumista eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Ristositeitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Kun puhutaan ristosidevammasta, yleensä tarkoitetaan etummaisen ristositeen vauriota. Takimmaisen ristositeen katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Polven etummaisen ristositeen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimistön sairaus. Ristositeen repeämää esiintyy monilla roduilla, mutta tavallista se on mm. rottweilereilla, chow chowlla, noutajilla ja mastiffeilla. Koiralla eturistositeen repeämä on harvoin trauman aiheuttama äkillinen tila. Koiralla polven ristoside pettää tavallisimmin osittain ja vähitellen viikkojen – kuukausien aikana ja lopulta katkeaa aivan normaalin liikunnan seurauksena. Ristositeen pettämisen oire on ontuma. Kun ristoside on osittain poikki, ontuma on

vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua, kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristiside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa.

Koiralla, jolla toisen polven ristiside on pettänyt, on melko suuri todennäköisyys (n. 30 %) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on joillakin roduilla jopa 70 %.

Ristisiteen pettämisen eräs syy on nykyäsitäksen mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristisiteen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” tällaista voimaa ei synny. Myös koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistavat ristisiteen repeämälle.

Kun eturistiside on poikki, sääriluu pääsee koiran askeltaessa lonksumaan eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Tämä aiheuttaa kipua, ontumista sekä nivelrikkomuutosten kehittymistä ja usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa.

Eläinlääkäri voi todeta eturistisiteen katkeamisen polvea tunnustelemalla, jos ristiside on kokonaan poikki ja jos katkeamisesta ei ole kulunut kovin pitkä aika. Nykyään eturistisiteen vauriot pyritään kuitenkin hoittamaan ennen kuin eturistiside katkeaa kokonaan. Tällöin diagnoosi perustuu tyyppilliseen sairauskertomukseen ja havaittuun ontumaan. Koira on myös haluton koukistamaan kipeää polveaan ja sen vuoksi istuessaan pitää kipeää jalkaa hieman sivulla. Joskus polvi paksuuntuu erityisesti sisäpinnalta. Röntgentutkimus antaa myös viitteitä ristisidevammasta: nivelnesteiden määrä lisääntyy ja havaitaan nivelrikkomuutoksia, luupiikkejä nivelen reuna-alueilla. Tarvittaessa eturistisiteen katkeaminen ja nivelkierukoiden tila voidaan todeta tähtystysleikkauksella. Tähtystysleikkauksella voidaan myös hoitaa nivelkierukoiden vammat. (Eskelinen, Esa)

Polven ristisiteen repeämisestä ja sen korjauksesta leikkauksella on yksi koiran omistajan tekemää ilmoitus vuosilta 2015 – 2019.

Koiran epilepsia

Eläinlääkäri Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus.

Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1–5-vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Saman tyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttavat kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Epilepsiaa esiintyy pienimünsterinseisojalla yksittäistapauksina. Luultavasti rodun alkuvuosien suomalaisen kannan sisäsiirtoisuudella oli osuutta epilepsian yleistymiseen 1970–80-luvuilla. Sairautta on esiintynyt keskimääräistä enemmän joissakin sukulinjoissa. Nykyisin sairaus on ilmoitettujen tapausten perusteella harvinaistunut, ja jalostustoimikunnalle kaudella 2005–2009 on omistajan tai kasvattajan toimesta ilmoitettu viidestä koirasta, joista kaksi 90-luvulla syntyneitä, kolme nuorempia. Vuosina 2000–2004 jalostustoimikunnalle on sairastuneen koiran omistajilta tullut kolme ilmoitusta. Terveyskyselyssä ilmoitettiin yksi epilepsiatapaus ja yksi epäily, mitkä tapaukset eivät sisällyneet aikaisempiin tietoihin (2005–2009). Viisivuotiskaudella (2015 – 2019) jalostustoimikunnan tietoon ei ole tullut epilepsiadiagnooseja.

Taudin vakavuuden takia jalostuksessa siihen on edelleen suhtauduttava erityisellä varovaisuudella eikä epilepsiaa sairastavaa yksilöä saa käyttää siitokseen. Jalostusvalinnoissa on huomioitava myös taustoissa esiintyvät riskit mahdollisen perinnöllisen epilepsian varalta.

Kilpirauhasen vajaatoiminta

ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfositaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4–11-vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashormonista on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirottujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH -määrittäjiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4–8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4-pitoisuus. Lymfositaarista tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuuniteippin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseenikorvaushoitoa.

Yhdestä kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavasta koirasta on omistajan ilmoitus vuosilta 2015 – 2019.

Silmät

Silmäluomen asentovirheet

Entropium ja ektropium

Entropium tarkoittaa sisäkierteisyyttä, eli silmäluomi on kiertynyt sisäänpäin, jolloin silmäripset hankaavat sarveiskalvoa ja aiheuttavat vaurioita. Entropium esiintyy silmäluomien ulkokulmassa tai ulkokulmassa ja alaluomessa. Se on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa. Ektropiumissa silmäluomi avautuu

liikaa, jolloin se kerää roskia ja on tulehdusriski. Silmäluomien kierteisyyttä voidaan korjata leikkauksella. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004).

Entropium ja ektropium ja distichiasis mainitaan rotumääritelmässä hylkäävinä virheinä, mutta ne ovat olleet pienimünsterinseisojilla hyvin harvinaisia Suomessa. Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Distichiasis

Distichiasis tarkoittaa, että silmäluomen reunassa, normaalin silmäripsirivin sisäpuolella kasvaa väärään suuntaan silmäripsiä, jotka joskus ovat vahvoja ja teräviä ja voivat aiheuttaa ärsytystä ja jopa sarveiskalvohaavoja.

Krooninen pinnallinen keratiitti (pannus)

(Chronic Superficial Keratitis; CSK, Überreiterin syndrooma, krooninen pinnallinen keratiitti, superfikiaali keratiitti, keratiitti, pannus) eli pitkäaikainen pinnallinen sarveiskalvontulehdus on perinnölliseksi epäilty, todennäköisesti immuunivälitteinen sairaus, jossa sarveiskalvo ilman todettavaa muuta syytä etenevästi tulehtuu johtaen jopa näkökyvyn menetykseen.

Oireina todetaan alkuun tyypillisesti sarveiskalvon korvan- tai nenänpuoleisen reunan punoitusta, suonitusta ja lisääntynyttä pigmентаatiota. Muutos alkaa levitä sidekalvon rajalta kohti sarveiskalvon keskustaa jopa lihamaisenä uudismuodostumana. Lopulta sarveiskalvo suonittuu, pigmentoituu ja arpeutuu hoitamattomana valoa läpäisemättömäksi tiiviydeksi. Monilla yksilöillä samanaikaisesti todetaan vilkkuluomen reunan paksuuntumista ja pigmenttimuutoksia eli nk. plasmomamuutoksia.

Sairautta esiintyy eniten saksanpaimenkoiralla, belgianpaimenkoiralla ja greyhoundilla, mutta myös monella muulla rodulla. Oireiden alkamisikä ja vakavuus vaihtelevat roduttain. Oireet alkavat tyypillisesti 1–6 vuoden iässä. Sairauden vakavuuden ennuste vaihtelee oireiden alkamisajankohdan mukaan. Mikäli oireet alkavat nuorena, pannusmuutokset etenevät usein nopeasti ja ovat vakavia. Jos oireet alkavat vasta 4–6 vuoden iässä, muutokset etenevät yleensä hitaasti ja ovat lievempiä.

Pannusta voidaan hoitaa lääkkeillä (kortikosteroidia ja/tai siklosporiinia silmätippana tai -voiteena). Hoito on elinikäinen. Pahimmillaan silmän muutokset eivät vastaa lääkehoitoon, jolloin täytyy turvautua kirurgiseen hoitoon, jossa muuttunut sarveiskalvo kuoritaan pois. Tämä tuo usein vain väliaikaisen avun näkökyvyn menettäneelle silmälle, sillä sairaus on krooniluonteinen. (Jalomäki Sari)

Pannus todettiin neljällä pienimünsterinseisojalla vuosina 2007–2015 (omistajien ilmoitukset) ja yhdellä vuosina 2016–2019. Muitten perinnöllisten silmäsauroksien varalta on tutkittu kahdeksan koiraa, ja niistä kuusi oli terveitä. (Koiranet tietokanta, lausuntovuodet 2015–2019).

Häntämutka eli hännän nikamavika

Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina nikamaväleissä. Häntämutkan periytymistapa on monigeeninen. Häntämutka on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella kasvukauden lopussa. Häntämutkasta ei yleensä ole haittaa koiralle, mutta häntämutkaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Pienimünsterinseisojilla on esiintynyt joitakin eriaisteisia häntämutkia, tiedossa on myös jokunen tapaus hännänpään nikamien surkastumisesta.

Vuoden 2020 terveyskyselyssä oli yksi häntämutkatapaus.

Hammaspuutokset ja purentaviat

Pienimünsterinseisojilla normaali purenta on leikkaava purenta. Purentavikoja eli ala-, tasa- tai yläpurentaa on ilmennyt rodussamme vähän. Vuoden 2020 kyselyn mukaan viidellä koiralla oli hylkäävä purentavika tai hammaspuutos. Yhden välihampaan (P1) puutos on tavallisin hammaspuutos koirillamme, eikä se vaikuta koiran arvosteluun; muitten hampaitten puutos ja virheellinen purenta ovat jalostuksesta pois sulkevia virheitä.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen joko toinen tai molemmat kivekset eivät laskeudu vatsaontelosta normaalisti kivespussiin, tai kivekset ovat muuten rakenteeltaan epänormaalit. Kaksipuoleinen muoto (molemmat kivekset puuttuvat) on steriili, mutta toispuoleisessa muodossa (yksi kives puuttuu) uros on yleensä siitoskykyinen. Normaalisti kivekset ovat laskeutuneet noin 8–9 viikon ikäisillä pennuilla (Paatsama, S., 1991).

Kivesvika on perinnöllinen, mutta periytymistapa on epäselvä, koska eri tutkimukset ovat päätyneet erilaisiin arvioihin periytymismallista. Todennäköisempää on, että periytyminen on polygeenistä. Kivesvian periytyvyys (heritabiliteetti) on kuitenkin riittävän suuri, niin että jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa sen esiintymiseen. (Nielen, Janss ja Knol, 2001). Yhden tai molempien kivesten puuttuminen tai epänormaalius on pienimünsterinseisojan rotumääritelmässä mainittu hylkäävä virhe. Tällainen uros on luonnollisesti myös suljettu pois jalostuksesta.

Vuoden 2020 kyselyssä ei ollut yhtään kivesvikaista koiraa.

Ektooppinen ureter

(Münsterilehti 2/17)

Munuaisista lähtevät virtsanjohtimet johtavat virtsan virtsarakkoon. Virtsa varastoituu rakkoon, kunnes tulee aika poistaa se virtsaputkea pitkin. Tämä toiminta on tahdonalaista.

Ektooppisessa ureterissa virheasennossa olevien virtsanjohtimien laskupaikka poikkeaa normaalista eli on niin kutsutusti ektooppinen. Virtsanjohtimet saattavat päättyä esimerkiksi virtsarakon kaulaan, virtsaputkeen, eturauhaseen, kohtuun tai emättimeen. Tästä aiheutuu virtsaamisongelmia ja virtsan takaisinvirtausta virtsanjohtimiin ja munuaisiin.

Ektooppinen ureter on synnynnäinen ja perinnöllinen tois- tai molemminpuolinen tila. Sitä esiintyy molemmilla sukupuolilla, uroksilla tilastollisesti enemmän kuin nartuilla.

Yleisimmin tämä virtsateiden virherakenne näkyy hallitsemattomana virtsan tiputteluna tai pidätyskyvyttömyytenä. Sairaus tulee ilmi nopeammin nartuilla (alle 1-vuotiaana) kuin uroksilla (alle 2-vuotiaana), ja sairauden kliininen kuva vaihtelee suuresti. Jo pennulla voi olla yksi tai useampi oire ja koira voi kuolla munuaisvikaan, ja toisessa ääripäässä koira voi olla oireeton koko ikänsä.

Ektooppisen ureterin diagnostiikkaa tehdään ultraäänitutkimuksella (väridoppler). Tarvittaessa voidaan käyttää tietokonetomografiaa tai virtsateiden varjoainekuvauksia.

Pienimünsterinseisojan saksalaisen rotujärjestön käyttämä virtsanjohtimen virheasennon määrittelyn luokitus jakaa vaihtoehdot luokkiin A, B tai C. (C: virtsanjohtimen päättyminen virtsarakon ulkopuolelle tai virtsarakon kaulaan ja siihen liittyvät kliinisiä oireita).

Saksassa jalostuskoirat tutkitaan ektooppisen ureterin varalta ja tuloksen A tai B saaneita koiria voidaan käyttää jalostukseen. Pohjoismaissa tilannetta seurataan, muutamia yksilöitä on tutkittu Saksan ohjeiden mukaan.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kevään 2020 kyselystä, Kennelliiton tilastosta (*) ja SSK:n tietokannasta kertyi kuolinsyytietoja koirista. Poismenon syyt ilmoitettiin seuraavasti:

vanhuus 11 (20,8 %), erilaiset kasvaintaudit (mukana verisyövät) 11 (20,8 %), tapaturmat 2 (3,8 %), käyttöhäiriö 2 (3,8 %), sydänvika 6 (11,3 %), immunologinen sairaus 1 (1,9 %) ja luusto-nivelsairaus 3 (5,7 %). Syytä ei ilmoitettu 13 (24,5 %) koiran kohdalla.

(*) Suomen Kennelliiton sivuilta poimittu tieto kuolinsyistä ja koirien elinajoista on vuosina 2015–2019 kuolleilta koirilta. Tässä otannassa keskimääräinen kuolinikä on 11 vuotta ja 4 kuukautta.

Suomen Kennelliiton sivuilta poimittu taulukko kuolinsyistä ja koirien elinajoista on vuosina 2000–2018 syntyneiltä koirilta. Keskimääräinen kuolinikä on 9 vuotta ja 6 kuukautta. (24.5.2021)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	9 vuotta 10 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	5 vuotta 5 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 6 kuukautta	21
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 11 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 9 kuukautta	10
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 4 kuukautta	6
Luusto- ja nivelsairaus	8 vuotta 2 kuukautta	4
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 5 kuukautta	3
Muu sairaus, jota ei ole listalla	12 vuotta 5 kuukautta	5
Selkäsairaus	4 vuotta 11 kuukautta	1
Sydänsairaus	10 vuotta 4 kuukautta	5
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 9 kuukautta	10
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 3 kuukautta	19
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	1 vuotta 3 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 4 kuukautta	10
Kaikki yhteensä	9 vuotta 6 kuukautta	102

4.3.4 Lisääntyminen

Pienimünsterinseisojan lisääntymisessä ei ole ollut merkittäviä ongelmia. Narttujen hedelmöittyminen ja synnytykset ovat sujuneet pääsääntöisesti normaalisti. Keinosiemennystä ei suositella käytettäväksi ensimmäistä kertaa astutettavalle nartulle eikä urokselle, jolla ei ole aiemmin normaalisti tuotettuja jälkeläisiä. Valeraskautta esiintyi useilla nartuilla (15/40, kysely 2020) ja joillakin (3/15, kysely 2020) siitä oli jonkinasteista haittaa. Valeraskauskysely on ollut esillä kerhon toimesta pari vuotta. Siihen on tullut kymmenkunta vastausta. Valeraskausoireet ovat useimmiten lieviä, jos niitä edes havaitaan.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä vaatimiin toimenpiteisiin. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta tilanne tältä osin säilyy yhtä hyvänä kuin tähänkin asti.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Pienimünsterinseisoja on sopusuhtainen keskikokoinen mannermainen seisoja ilman liioittelevia ja altistavia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Pienimünsterinseisojan omistajia kannustetaan lonkkien ja kyynärpäiden röntgenkuvauksiin luotettavamman kuvan saamiseksi koiriemme rakenteesta ja vioista.

Kyynärpäiden kehityshäiriöiden yleisyyttä seurataan (kuvaussuositus, ei raja-arvoa), samoin välimuotoisen lannenikaman esiintyvyyttä.

Terveyskyselyyn (2020) vastanneiden koirista allergisiksi oli todettu 8,8 %. Lisäksi joillakin koirilla jouduttiin kiinnittämään erityistä huomiota ruoka-aineisiin.

Kyselyn perusteella erilaisia tulehduksia (korvatulehdukset, silmätulehdukset, vesihäntä, nielutulehdukset) oli koirilla ollut jossain vaiheessa, varsinkin pentuna. Asiallisella hoidolla vaivat eivät ole kroonistuneet eikä haitanneet normaalia elämää tai harrastamista. Moni kyselyyn vastaaja pyrki ennaltaehkäisemään

anaalirauhasten vaivoja, joten vain harvoin anaalirauhaset tulehtuivat. Hyvän vastustuskyvyn ylläpitäminen rodussa on tärkeää.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Vaikka rotu on maailmanlaajuisesti rodun syntyhistoriasta johtuen edelleen jossain määrin heterogeeninen ulkomuodoltaan, vastaavat pienimünsterinseisojat Suomessa melko hyvin rotumääritelmää.

Pienimünsterinseisoja on yleisvaikutelmaltaan keskikokoinen ja vahva, sopusuhtainen ruumiinrakenne, erittäin jalo ja tyylikäs, tasapainoiset mittasuhteet. Hyvä ryhti, sulavat ääriviivat, matala-asentoinen häntä.

Pää ja ilme ovat tälle rodulle leimaa antavia. Mahdollisimman tummanruskeat silmät, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat. Korvat riippuvat, leveät, ylös kiinnittyneet, tiiviisti päänmyötäiset, kärkeä kohti kapenevat; eivät ohi suupielen ulottuvat. Voimakkaat leuat, säännöllinen, täysihampainen leikkaava purenta.

Eturaajoissa on selvä hapsutus, takaraajoissa housut ja hännässä pitkäkarvainen viiri. Kiiltävän karvan tulisi olla sileää tai hieman laineikasta, tiheää, ei liian pitkää ja vettä hylkivää. Rungon ääriviivat eivät saa peittyä liian pitkän karvan alle. Tiheän karvan tulisi antaa mahdollisimman hyvä suoja sää- ja maasto-olosuhteita sekä loukkaantumisia vastaan.

Liikkeet ovat tasapainoiset ja maatavoittavat. Pienimünsterinseisoja on väriltään ruskea-valkoinen tai ruskeapäistärikkö, joissa ruskeita läiskiä, ruskea mantteli ja ruskeita pilkkuja. Läsi sallitaan sekä parkinruskeat merkit kuonossa, silmien lähellä ja peräaukon ympärillä (Jungklausin merkit).

Säkäkorkeus uroksella 54 cm ja nartulla 52 cm. Kahden sentin poikkeama sallitaan molempiin suuntiin.

Linkki rotumääritelmään <https://www.kennelliitto.fi/en/files/pienimunsterinseisoja-0>

Taulukko 37 Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyyn osallistuneet rekisteröintivuoden mukaan				Taulukossa huomioitu koiran paras tulos						
vuosi	rekisteröity	osall. näyttelyyn	%	FI MVA	SERT	ERI	EH	H	T	HYL
2014-2018	211	119	56,4	8	54	21	23	12	-	1
2009-2013	236	163	69,1	17	66	30	38	9	2	-
2004-2008	228	122	53,5	13	47	9	27	18	6	2
1999-2003	244	127	52,0	9	44	18	36	20	-	-

Näyttelykäynnejä on vuosittain n. 150. Vuosina 2014–2018 rekisteröidystä kannasta on näyttelyissä esitetty vähintään kerran n. 56 %. Sitä edellisellä viisivuotiskaudella rekisteröidyistä koirista kävi näyttelyssä lähes 70 %. Kun otetaan huomioon vain paras koiran saama näyttelyarvosana, vuosina 2014–2018 rekisteröidystä koirakannasta on arvosanan erinomainen saanut n. 70 % näyttelyissä vähintään kerran esitetyistä koirista.

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyissä koirissa on 8 Suomen muotovaliota. Rodulla on FI MVA -arvoon myös käyttökoetulosvaatimus: 1x KAER AVO 1 tai 2x AVO 2.

Rotu on kuitenkin kohtalaisen vaikea arvosteltava koiranäyttelyissä, koska saman koiran eri tuomareilta saamat palkintosijat vaihtelevat paljon ja toisaalta keskenään hyvin erityyppiset koirat ovat saaneet sertifikaatteja. Näyttelyissä kolme koiraa on saanut hylkäävän arvosanan, mutta näistä kahden hylkäävää virhettä ei ole huomioitu muissa näyttelyissä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Junkkari on rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n jalostuskatselmus, joka järjestetään vuosittain syyskuussa. Siihen ovat oikeutettuja osallistumaan mannermaiset kanakoirat, jotka ovat iältään yli 9kk mutta alle 24kk. Katselmus on kaksipäiväinen. Toisena päivänä koirien rakenne arvostellaan ulkomuotokatselmuksessa ja toisena arvioidaan niiden käyttöominaisuuksia peltoriistalla suoritettavassa nuorten luokan KAER-kokeessa.

Katselmuksen tarkoituksena on koota tietoa koiristamme ikäluokittain jalostuksen avuksi ja tulevien seisojanomistajien hyödyksi. Toivomuksena on, että koiria tuotaisiin katselmukseen pentueittain. Näyttelyissä koiria ei koskaan tarkasteta yhtä perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti.

Lisäksi kerätään tietoa mahdollisista rakenteen virheistä, hammaspuutoksista, purentavioista, ylä- tai alamittaisuudesta, karvapeitteen puutteista jne.

KAER-kokeessa on tavoitteena saada selville koiriemme luontaisia ja perittyjä käyttöominaisuuksia ennen kuin niihin on koulutuksella kovin paljoa vaikutettu. Myös koirien luonnetta ja käytöstä tarkkaillaan ja arvioidaan. Viisivuotiskauden kannasta jalostustarkastukseen on koiria tuotu vain noin 40 %, vaikka nykyisin onkin tavallista, että kasvattaja itse ilmoittaa pentueensa Junkkariin ja kertoo osallistumisvelvoitteesta jo pentua myydessään.

Vuonna 2019 rotujärjestön tekemän päätöksen perusteella jalostustarkastuksia järjestetään myös yli 24 kk ikäisille koirille. Toistaiseksi osallistuminen on avoin kaikille halukkaille. Koirien rakennearvostelun suorittavat kaksi ulkomuototuomaria yhteistyössä. Tarkastuksen tulokset tallennetaan rotujärjestön tietokantaan tiedoksi kaikille kiinnostuneille

Taulukko 38 Junkkarin jalostustarkastukseen osallistuminen

koiran synt.vuosi	koiria synt.kpl	osallis- tuneet									
			%	ERI	EH	H	T	HYL	NUO 1	NUO 2	NUO 3
2018	41	10	24,4	5	2	3					1
2017	47	30	63,9	11	12	5		2	1	2	6
2016	17	11	64,7	6	4			1		2	1
2015	46	12	26,1	5	1	2	1	3		2	2
2014	57	21	36,8	9	11			1	1	1	2
	208	84	40,4%								

koiran synt.vuosi	koiria kpl	osallis- tuneet									
			%	ERI	EH	H	T	HYL	NUO 1	NUO 2	NUO 3
2013	66	25	37,9	3	7	9	5	1		3	
2012	37	10	27,0	6	4				1		
2011	38	21	55,3	4	4	10	2	1		2	4
2010	47	18	38,3	9	6	3				1	3
2009	48	22	45,8	14		5			1	2	2
	236	96	40,7%								

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Metsästyskäyttöön soveltuva rakenne edellyttää, että koira on luustoltaan riittävän vankkarakenteinen ja lihaksikas, mutta ei karkeatekoinen tai kömpelö. Maastossa nopeus ja haun joutisuus edellyttävät hyvin kulmautunutta takaosaa ja riittävää takapotkua. Etu- ja takakulmauksien tulee olla tasapainossa, jotta koira olisi ketterä ja niin kääntyvä, että se pystyy pysähtymään täydestä laukasta. Kestävät käpälät ovat pyöreät ja kaarevat, varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja päkiät tarpeeksi paksut. Noutotehtävät edellyttävät tarkoituksenmukaista kuonoa, lihaksikasta kaulaa ja sellaista runkoa, joka tukee pään ja kaulan vipuvaikutusta.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Pienimünsterinseisojat ovat ulkonäöltään melko heterogeeninen rotu, jota alkuperämaa mukaan lukien esiintyy hieman erityyppisinä. Koirien koot vaihtelevat, luuston vahvuudessa on eroa, samoin karvan laadussa ja runsaudessa.

Rotujärjestön tietokannan mukaan vuosina 2014–2018 rekisteröidystä kannasta näyttelyarvosanan hylätty sai kolme koiraa. Näistä kaksi liian suuren koon vuoksi ja yhdellä on alapurenta.

Junkkarissa tarkastetuista koirista tällä viisivuotiskaudella 7 koiraa on saanut arvosanan hylätty. Syinä yhdellä liian suuri koko, yksi liian pieni, yksi alapurenta, yksi yläpurenta, yksi hylkäävä hammaspuutos ja kaksi aggressiivisesti käyttäytynyttä.

Yleisimmät rakenteen virheet, joita rodussa esiintyy:

- liian niukasti kulmautunut etuosa; pysty olkavarsi ja puutteellinen eturinta
- luisu/jyrkkä tai liian lyhyt lantio
- virheet rungon mittasuhteissa; liian pitkät tai lyhytrunkoiset, lähes neliömäiset koirat
- kevytkuonoinen ja kapeakalloinen pää
- alas asettuneet spanielimaiset korvat
- korkea-asentoinen selälle kaartuva häntä
- karvapeitteen puutteet tai karvanlaadun virheet

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Pienimünsterinseisojan edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 1.1.2016–31.12.2021.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi 1.1.2001 – 31.12.2005

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Kannan kehittymisen tavoitteet		
Rotujärjestön ja Münsterikerho ry:n avulla lisätään harrastajien tietotasoa rodusta ja kanakoiraharrastuksesta.	- Tiedotus rotujärjestön ja Münsterikerho ry:n kautta	- Kaudella 2015 – 2019 on rotujärjestön jäsenlehdessä sekä Münsterikerho ry:n lehdessä ollut runsaasti tietoa kanakoiraharrastuksesta, jalostus- ja terveysasioista.
Vastuullisten metsästyskoirakasvattajien määrää lisätään	- Münsterikerhon Talvi- ja Syyspäivillä on järjestetty koulutusta uusille ja vanhoille harrastajille kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi Münsterikerhon alueyhteyshenkilöt ovat olleet kerhon jäsenille apuna tarvittaessa.	Münsterikerhon aktiivisten jäsenten ja tapahtumiin osallistujien määrä on kasvanut. Eri alueilla on toiminut paikallisia treeniryhmiä ja järjestetty koulutustapahtumia.
KAER-kokeisiin ja näyttelyihin osallistuvien koirien määrää lisätään	Jalostuskoirille asetetuista laatuvaatimuksista on tiedotettu aktiivisesti rotujärjestön ja Münsterikerhon kautta. Kasvattajia on ohjeistettu kannustamaan pentujen omistajia osallistumaan kokeisiin, näyttelyihin ja terveystutkimuksiin.	JTO:n vaatimukset täyttävien astutusyhdistelmien määrä on kasvanut. Pennut myydään pääsääntöisesti metsästystä harrastaviin koteihin. Kasvattajat järjestävät aktiivisesti pentueilleen koulutusapua, ilmoittavat jalostuskatselmukseen ja kannustavat terveystutkimuksiin ja osallistumaan kokeisiin.
	Kokeisiin ja näyttelyihin osallistumiseen on kannustettu kasvattajien, rotujärjestön ja Münsterikerhon toimesta.	- KAER-kokeisiin osallistuneitten koirien määrä on pysynyt edellisen viisivuotiskauden tasolla ja näyttelyihin osallistuneitten osuus on laskenut yli 10 %.
Populaation kokonaistila ja rakenne		
Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota kannan sukusiitasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena. Yhdistelmää ei uusita ilman erityisen painavia perusteita	Jalostusneuvonnan kautta ehdotetuissa yhdistelmissä on seurattu sukusiitasteita ja yritetty löytää vaihtoehtoja eri sukulinjoista.	- Kaikkien kauden 2015-2019 syntyneiden pentueitten (23) viiden polven sukusiitaste on alle 3%. - Samaa yhdistelmää ei ole kauden aikana uusittu. Samaa urosta ei ole käytetty kahdesti saman vuoden aikana.
Panostetaan edelleen uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen jalostuksessa Suomessa tuontien ja ulkomaisten astutusten avulla.	Jalostusneuvonta on pyynnöstä avustanut ulkomaisen pennun etsijöitä käyttämällä apuna myös kohdemaan jalostusneuvoja. Ulkomaille astuttamaan lähtijöitä on pyynnöstä avustettu uroksen valinnassa ja joskus matkasuunnitelmia myöten. Myös kohdemaan jalostusneuvojilta on saatu aina apua.	- Tuontikoiria on kauden aikana tullut maahan 31 kpl, mikä on n. 17 % kaikista rekisteröidyistä. - Ulkomaisella uroksella on astutettu 8 narttua, mikä on n. 35 % kaikista pentueista.
Yksittäisen koiran jalostuskäyttöä rajoitetaan niin, että sen rekisteröityjen jälkeläisten määrä rajataan 26 pentuun (viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaan)	Vuoden 2012 alusta on rekisteröitävien jälkeläisten määrä rajoitettu 26 pentuun.	- Viiden viime vuoden aikana kahdella uroksella ja kahdella nartulla on ollut kaksi pentuetta ja muilla yksi

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

PEVISA-ohjelma rajaa jalostuskäytön ulkopuolelle vain C–E-lonkkaiset koirat. Näitä koiria jalostuskäyttöissä olleessa kannassa on 8 koiraa (8 % kuvatuista). Lonkkakuvattujen osuus 2–7-vuotiaista koirista on 49 %, jolloin puolet kannasta jää pois jalostuskäytöstä puuttuvan lonkkakuvaustuloksen vuoksi.

Merkittävä ongelma on myös keskenään samansukuiset koirat, jolloin jalostukseen käytettäville koirille on hyvin vaikeaa löytää partneria, jonka käyttäminen ei johtaisi kannan sukusiitosasteen nousemiseen.

Yli 75 % kannasta on koiria, joilta puuttuu tulos rodunomaisesta käyttökokeesta.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

PEVISA-ohjelman mukaan vain tervelonkkaisten vanhempien pennut rekisteröidään. Lonkkatilanne on rodulla varsin hyvä ja vähintään sellaisena se halutaan säilyttää, joten raja-arvoa jatketaan.

Jälkeläisten määrä rajattiin aiemmin 26 pentuun ja vuodesta 2022 alkaen 21 pentuun, koska rekisteröinnit ovat olleet suhteellisen alhaisella tasolla.

Nykyisellään maksimimäärä jälkeläisiä on n. 18 % koirasukupolvesta (4 vuotta). Toistaiseksi vain harvalla koiralla on jälkeläisiä lähelle tuota rajaa, mutta pienessä pentuemäärässä osuus on toteutuessaan liian suuri. Toisaalta hyville periyttäjille on jätettävä mahdollisuus useampaan pentueeseen.

Jalostussuosituksena KAER-kokeen kolmas palkinto on vaatimaton tasovaatimus jalostuskoiralle, mutta kuitenkin näyttö koiran käyttöominaisuuksista, eikä sen saavuttaminen vaadi erityistä perehtyneisyyttä koiran ohjaajalta. Jalostuskäyttöikäisistä koirista neljäsosa on palkittu kokeessa, joten kokeisiin osallistuvien koirien määrää on kasvatettava ja koepalkintovaatimus jalostuskoirille on perusteltu myös jatkossa.

Pienimünsterinseisoja on ensisijaisesti metsästyskoirarotu, ja rodun käyttöominaisuuksien tason turvaamiseksi PEVISA:aan on vuodesta 2022 alkaen lisätty koiran toisen pentueen rekisteröinnin ehdoksi tulos KAER-kokeesta tai vastaavasta ulkomaisesta kokeesta.

Kannan pienuuden ja sukulaisuuden vuoksi on syytä rajoittaa saman uroksen käyttämistä samansukuisille nartuille ja yhdistelmien uusimista.

Kannan terveydestä, hyvästä luonteesta ja käyttöominaisuuksien tasosta halutaan huolehtia siten, ettei koiria käytetä uudelleen jalostukseen ennen kuin edellisestä pentueesta on tietoa saatavilla.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Pienimünsterinseisoja halutaan pitää Suomen oloissa käyttökelpoisena, terveenä metsästyskoirarotuna. Rodun alkuperäisiä käyttöominaisuuksia ylläpidetään ja edistetään. Pienimünsterinseisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen.

Rodun harrastajille tehdyssä kyselyssä (maaliskuu 2020, 51 vastausta) 50 vastaajaa ilmoitti koiransa olevan metsästyskäytössä tai siihen koulutettavana oleva nuori koira. Vain yksi vastaaja kertoi koiransa olevan pelkästään seurakoira. Tämä antaa viitteitä siitä, että kanta suurimmaksi osaksi on metsästystä harrastavien omistuksessa.

Nykyisin suurin osa rodun kasvattajista edellyttääkin, että myyty koira pääsee myös rodunomaiseen harrastuskäyttöön. Näitten metsästyskoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien varassa on, että rotu säilyy alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan ja käyttökelpoisena vaihtoehtona seisovaa lintukoira harrastuskumppanikseen etsiville koiraharrastajille.

Jokainen teetetty pentue on rodun jalostusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen, mikä jokaisen kasvattajan olisi tiedostettava ja mistä hänen olisi kannettava vastuu. On ehdottoman tärkeää, että kaikki siitokseen käytettävät koirat täyttäisivät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset ja jälkeläisten tasosta olisi virallista tietoa ennen kuin koira käytetään uudelleen. Oman koiransa jalostusarvoon on osattava suhtautua riittävällä kriittisyydellä ja rodun tasosta on oltava tarpeeksi tietoa vertailua varten. Aktiivinen harrastus ja osallistuminen kokeisiin, näyttelyihin ja rotutapaamisiin auttaa oman koiran vahvuuksien ja heikkouksien arvioimisessa. Jalostusuroksen valinnassa on syytä kysyä ehdotusta jalostusneuvonnalta tai ainakin tarkistuttaa oman ehdokkaansa sopivuus.

Jalostuspohja

Suomen pienimünsterinseisojien kasvatustyö on lähtenyt alkuun muutaman yksilön kannasta, jolloin alkuvaiheessa kasvatusta oli paljolti samojen yhdistelmien toistamista ja suurten jälkeläismäärien tuottamista samoille koirille. Niinpä koirakanta oli nopeasti sukua toisilleen. Koirien määrää ja geenipopulaatiota on kuitenkin lisätty tuontien avulla ja ulkomaille suuntautuneilla astutusmatkoilla, ja näin kasvatustyö maassamme on päässyt eteenpäin.

Kuitenkin rodun kasvatuksessa kannan sukulaisuus aiheuttaa edelleenkin ongelmia. Tällä hetkellä olemme ajautumassa tilanteeseen, jolloin meillä on vanhan kotimaisen, toisilleen sukua olevan kannan lisäksi myös liikaa samoista linjoista lähtöisin olevia tuontikoiria ja ulkomaisista astutuksista saatuja jälkeläisiä. Yhteistyökumppaneistamme tärkein maa on Saksa, ja siellä on ollut perinteisesti tapana käyttää jalostukseen enimmäkseen samoista linjoista kasvatettuja menestyneitä uroksia ja niiden jälkeläisiä, jolloin erisukuisten, terveystaustoiltaan ja käyttöominaisuuksiltaan luotettavien tuontipentujen hankkiminen maahan on vaikeaa. Viime vuosina monet muut rodun harrastajamaat, joilla ennen on ollut puhtaasti omia kantoja, ovat suomalaisten tavoin siirtyneet käyttämään saksalaisia jalostusuroksia uudistamaan omaa kantaansa.

Jatkossa on pyrittävä jalostuskelpoisen koirakantamme mahdollisimman monipuoliseen käyttöön ja pyrittävä löytämään enemmän erisukuisia tuontikoiria, jotka soveltuvat jalostuskäyttöön keskenään ja nykyisen kantaamme kanssa.

- Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota kannan sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena sekä sukukatkerroin mahdollisimman korkeana.
- Yhdistelmää ei uusita ilman erityisen painavia perusteita.
- Panostetaan edelleen uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen jalostuksessa Suomessa tuontien ja ulkomaisten astutusten avulla.
- Tuontikoiria pyritään tuomaan entistä laajemmin eri sukulinjoista, jotta niitä voidaan yhdistää omaan kantaamme.

- On kiinnitettävä enemmän huomiota jalostuskelpoisten koirien mahdollisimman tasaiseen ja monipuoliseen käyttöön. Yksittäisten jalostuskoirien liikakäyttöä tulee rajoittaa ylilyöntien välttämiseksi.
- Yksittäisen koiran jalostuskäyttöä rajoitetaan niin, että sen rekisteröityjen jälkeläisten määrä rajoitetaan 21 pentuun (viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaan).

Käyttäytyminen ja luonne

Rotumääritelmän mukaan pienimünsterinseisoja on älykäs ja oppivainen, temperamenttinen ja vakaa sekä luonteeltaan tasapainoinen. Sen perussuhtautuminen ihmisiin on tarkkaavainen ja ystävällinen. Se on sosiaalinen ja yhteistyökykyinen. Sillä on voimakas ja kestävä saalistusvietti, monipuoliset metsästysominaisuudet sekä hyvät hermot ja riistavietti. Pääsääntöisesti pienimünsterinseisojat vastaavat luonteeltaan rotumääritelmää.

Pienimünsterinseisojat ovat valtaosaltaan toivotun kaltaisia.

Koirien kotikäyttäytymisessä ongelmakohtia on vain vähän. Soveltuvuus perhekoiraksi, sopeutuvaisuus eri tilanteissa ja olosuhteissa sekä sosiaalisuus ihmisiä ja muita koiria kohtaan ovat tavallisimpia luonnehdintoja omistajille tehdyn kyselyn perusteella (2020). Myös näyttely- ja koekertomuksissa luonneongelmiin viittaavia mainintoja on harvoin.

Silloin, kun ongelmia on, tavallisimmin ne liittyvät koiran liialliseen kiihkeyteen, äänekkyyteen ja levottomuuteen. Nämä piirteet vaikeuttavat erityisesti koiran kouluttamista metsästyskäyttöön ja menestymistä käyttökokeissa. Koirat, joilla yhteistyöhalukkuus ei ole tasapainossa riistainnon kanssa, on syytä karsia pois jalostuskäytöstä.

Virallista tietoa koiran käytöksestä ja luonteesta ennen koiran jalostuskäyttöä antaa rodunomaiseen käyttökokeeseen osallistuminen. KAER-kokeeseen osallistuvasta koirasta saadaan tietoa monipuolisesti, ja kokeissa palkitulla koiralla on käyttöominaisuuksiensa lisäksi näyttöä myös koulutuskelpoisesta ja yhteistyöhaluisesta luonteesta.

Myös koiranäyttelyistä saa tietoa osallistuvan koiran suhtautumisesta vieraisiin koiriin ja ihmisiin.

Mikäli koira on näyttelyissä tai kokeissa toistuvasti saanut arvosteluun merkinnän aggressiivisuudesta tai liiallisesta arkuudesta, sitä ei saa käyttää jalostukseen.

- **Tavoitteena on, että jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia koiria, jotka ovat tasapainoisia, sosiaalisia ja koulutuskelpoisia.**

Käyttöominaisuudet

Pienimünsterinseisoja on käyttökoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaiseen metsästykseseen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa. Käyttötaipumusten vaaliminen nousee luonteen ja terveyden ohella tärkeimmäksi rodun jalostuksen tavoitteeksi myös tulevaisuudessa.

Rodun metsästysominaisuuksien tason säilyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi tarvitaan vielä nykyistä enemmän vertailukelpoista tietoa. Erityisesti kaikki jalostukseen aiotut koirat tulee testata käyttökokeessa, jotta niiden käyttöominaisuuksista olisi jalostuspäätöksiä tehtäessä ja sopivia yhdistelmiä suunniteltaessa luotettavaa tietoa. Yhdistelmistä syntyneitten jälkeläisten laadun arviointi on vähintään yhtä tärkeää, koska monet koiran metsästyskäyttöön vaikuttavista ominaisuuksista ovat perinnöllisiä.

Kun jalostuskäyttöön suositeltavalta koiralta edellytetään koetulosta, on jalostuskäyttövaatimukset tältä osin täyttyviä koiria vielä liian vähän.

- **KAER-kokeeseen osallistuvien koirien määrää edelleen lisätään, jotta rodun käyttöominaisuuksien tasosta saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa. Erityisesti kotimaisen urosten osallistumisaktiivisuutta kasvatetaan.**
- **Kaikissa tuotetuissa pentueissa käytetään yhdistelmiä, joissa molemmat vanhemmat ovat palkittuja KAER-kokeessa (tai vastaavassa rodunomaisessa käyttökokeessa muissa maissa) ja täyttävät muut jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset.**

- **Junkkarikatselmukseen pyritään saamaan vuosittain runsas osanotto, jotta tietoa saadaan kattavammin jokaisesta ikäluokasta.**

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on terve, kestävä ja monipuoliseen käyttöön soveltuva työkoira. Koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta koirien terveystilanne säilyy hyvänä.

Jalostukseen käytetään vain tervelonkkaisia yksilöitä ja kahden B-lonkkaisen yhdistämistä tulisi välttää. Lisäksi sellaisen tervelonkkaisen koiran käyttöä ei suositella, jonka sisaruksista on useammalla kuin kahdella lonkkaniveldysplasian aste C tai huonompi.

Jalostukseen tulee käyttää vain yksilöitä, joiden lisääntymiskäyttäytyminen on normaalia. Pyritään siihen, että käytetään jalostukseen sellaisia yksilöitä, jotka astuvat, tiinehtyvät, synnyttävät ja hoitavat pentunsa ongelmitta. Tärkeää olisi pitää sukusiitosasteet mahdollisimman pienenä ja koirien geeniperimä mahdollisimman suurena, jotta tällä tavoin voitaisiin pienentää perinnöllisten sairauksien todennäköisyyttä.

Saksanseisojakerhon jalostusrekisteriin nousevien koirien omistajien on lisäksi allekirjoitettava terveysvakuutus, jossa omistaja vakuuttaa, ettei koirassa ole havaittu olka- tai kyynärnivelen OCD-oireita, ektropiumia tai entropiumia eikä epilepsian tyyppisiä oireita. Terveysvakuutus on vapaaehtoinen muilta kuin jalostukseen käytettävien koirien omistajilta. Terveysvakuutuksen olemassaolosta mainitaan Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä.

Rotujärjestön tulee rohkaista avoimuuteen koirien sairauksien osalta.

- **Lonkkakuvattujen koirien määrä /ikäluokka kasvaa seuraavan viisivuotiskauden aikana.**
- **Pienimünsterinseisojan PEVISA-ohjelmassa on rekisteröinnin raja-arvona lonkkaniveldysplasian aste B.**

Ulkomuoto

Jalostukseen pyritään käyttämään koiria, jotka ovat tyyppiltään oikeita, rotumääritelmän mukaisia ja terverakenteisia. Yhdistelmät pyritään valitsemaan niin, että jälkeläiset olisivat ulkomuodoltaan ja kooltaan mahdollisimman tasaisia. Painotetaan tervettä ja tasapainoista etu- ja takaosan rakennetta, keskivahvaa luustoa, kestäviä käpäliä sekä oikeanlaatuista käyttökoiran karvapeitettä.

Tavoitteena tyyppiltään oikeat, rakenteeltaan rodun käyttötarkoitukseen soveltuvat hyväluustoiset, kestävät koirat ja koon ja tyyppin vakiinnuttaminen rotumääritelmän mukaiseksi. Lisäksi on huomioitava oikeanlaatuisten karvapeitteen merkitys käyttökoiralle.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

- **Rodun jalostuskoirilta edellytetään lonkkakuvaustulosta ja pentujen rekisteröinnin raja-arvo on vanhempien tulos B. Suosituksena on, ettei kahta B-lonkkaista koiraa yhdistetä, vaan toisella vanhemmista on lonkkakuvaustulos A.**

Lonkkien terveys on rodulla hyvä. Vuosina 2013–2017 rekisteröidystä kannasta on kuvattu 48% ja terveitä on 96%. Jalostukseen käytetään vain tervelonkkaisia yksilöitä ja kahden B-lonkkaisen yhdistämistä tulisi välttää. Lisäksi sellaisen radiologisesti tervelonkkaisen yksilön käyttämistä ei suositella, jonka sisaruksilla useammalla kuin kahdella on aste C tai huonompi, tai useissa jälkeläisissä todetaan lonkkavikaa.

- **Suosittelavaa on, että koiraa, jolla on kyynärniveldysplasian aste 2 tai huonompi, ei käytetä jalostukseen.**

Kyynärkuvauksia on toistaiseksi tehty koirillemme melko vähän, vuosina 2009–2018 rekisteröidyistä koirista on tutkittu 130 (29 %). Kakkosen kyynärät on todettu vain kolmella koiralla ja ykköset kymmenellä. Kyynärät ovat silmällä pidettävä asia, mutta kuvaus on vapaaehtoista. Koirille, joilla on kyynärniveldysplasian aste 1, suositellaan partneriksi koira, jonka kyynärät ovat terveet.

Myös muita luuston kasvuhäiriöitä on tarkkailtava, muutamalla koiralla on todettu välimuotoinen lanne-risti-nikama ja yhdellä on todettu spondyloosi. Tapaukset ovat olleet harvinaisia, mutta tällaisia koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

- **Jalostuskoiralta edellytetään hyvää yleistä terveyttä**

Kummallakaan osapuolella ei saa olla todettu mitään vakavaa tai mahdollisesti perinnöllistä sairautta, esim. kilpirauhasen vajaatoimintaa tai epilepsiaa. Epileptikon sisaruksien käyttämistä jalostukseen tulee välttää ja koira, joka on jättänyt epileptisiä jälkeläisiä kahden eri partnerin kanssa, poistetaan jalostuskäytöstä.

Jos koira kärsii niin pahasta allergiasta tai atopiasta, että sen päivittäinen hoitaminen vaatii lääkitsemistä tai muita erityistoimenpiteitä, ei koira saa käyttää jalostukseen.

Jalostukseen tulee käyttää vain yksilöitä, joiden lisääntymiskäyttäytyminen on normaalia. Narttu on astutus-hetkellä iältään yli 24 kk mutta alle 8 vuotta. Ensimmäistä pentuetta ei suositella tehtäväksi keinosiemennyk-sen avulla.

- **Tavoiteohjelman mukainen suositus on, että jalostusyhdistelmän sukusiitosaste on alle 3 % ja su-kukatokerroin vähintään 0.90 viiden sukupolven mukaan laskettuna.**

Pienimünsterinseisojilla tavoitteena on, että yhdistelmän sukukatokerroin viiden sukupolven mukaan olisi vähintään 0.90. Se tarkoittaa, että vähintään 90 % sukutaulusta olisi eri koiria eli vähintään 55 eri koira 62:sta. Mitä pienempi sukukatokerroin on, sitä enemmän variaatiota on jo menetetty, siinäkin tapauksessa, että sukusiitosaste olisi 0. Sukukatokerroin ei kuvaa todennäköisyyttä samalta esivanhemmalta peräisin ole-van alleelin esiintymiseen kaksinkertaisena, kuten sukusiitos, vaan se kuvaa koiran mahdollisuutta monipuoliseen alleelivalikoimaan. Sukukatokerroinluku on apuväline yksilön perimän vaihtelun seurantaan sukusiitos-asteen seurannan rinnalle.

- **Jalostuskoirilta edellytetään käyttötarkoitukseen sopivaa luonnetta.**

Tavoitteena on, että jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia koiria, jotka ovat sosiaalisia, tasapainoisia, yhteistyöhaluisia ja koulutuskelpoisia.

Mikäli koiran luonteessa tai toimintakyvyssä on puutteita, sitä ei saa käyttää jalostukseen. Jos koira on näyt-telyissä tai kokeissa toistuvasti saanut arvosteluun merkinnän aggressiivisuudesta tai liiallisesta arkuudesta, ei sitä saa käyttää jalostukseen.

- **Rodun jalostuskoirilta edellytetään yli kaksivuotiaitten koirien jalostustarkastustulosta EH tai näytte-lytuloksena vähintään AVO/KÄY EH tai 2xAVO/KÄY H eikä palkintosijaan ole saanut vaikuttaa alenta-vasti huomautus koiran luonteesta.**

- **Jalostukseen käytettävä koira on palkittu KAER-kokeessa tai sitä vastaavassa ulkomaisessa ko-keessa.**

Rotujärjestön *jalostusrekisterivaatimukset* ovat koetuloksen osalta nartuilla KAER avoimen luokan toinen palkinto ja uroksilla ensimmäinen palkinto. Rodun harrastajien kokouksessa on sovittu, että koiran ollessa muilta osin jalostusrekisterivaatimusten mukainen NUO3 / AVO3 -palkintosijakin toistaiseksi täyttää jalostusvaatimukset koetuloksen osalta.

Suosituksena on, että jalostukseen käytettävän koiran ominaisuuspisteet ovat vähintään rodun keskitasoa. Pienimünsterinseisoja on ensisijaisesti metsästyskoirarotu, ja rodun käyttöominaisuuksien tason turvaamiseksi PEVISA:aan on vuodesta 2022 alkaen lisätty koiran toisen pentueen rekisteröinnin ehdoksi tulos KAER-kokeesta tai vastaavasta ulkomaisesta kokeesta. Koiran toista pentuetta ei enää rekisteröidä, jos koiralta puuttuu tulos KAER-kokeesta tai vastaavasta ulkomaisesta kokeesta.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Rodulla on voimassa oleva PEVISA-sääntö, joka rajoittaa koiran rekisteröitävien jälkeläisten määrän 21 pentuun, kuitenkin niin, että viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan. Suositeltavaa on, ettei urosta käytettäisi useita kertoja saman vuoden aikana, jotta edellisten pentujen arviointi olisi mahdollista ennen seuraavaa pentuetta. Urosta ei myöskään pitäisi käyttää samansukuisille nartuille. Myös nartun jälkeläisistä tulisi olla lonkkakuvaustietoa, jalostuskatselmuslausunto tai KAER-koetuloksia ennen seuraavaa pentuetta. Saman yhdistelmän uusiminen ilman erityisen päteviä perusteita ei ole suositeltavaa.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seuranta on Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan tehtävä. Rodun harrastajat tulee kuitenkin saada mahdollisimman hyvin mukaan yhteiseen työhön. Pyritään vaikuttamaan tiedotuksen lisäämiseen niin, että lisätään jalostuskirjoituksia rotujärjestön ja Suomen Münsterikerhon lehdessä, esimerkiksi sukukadon ja sukusiitosprosentin merkityksestä. Rodun terveystilannetta seurataan ja tiedot julkaistaan Saksanseisojalehdessä. Seurataan rodun koe- ja näyttelytuloksia Saksanseisojakerhon tietokannan ja vuosikirjan avulla. Pyritään saamaan rodun tuntija erikoisnäyttelyn tuomariksi. Kannustetaan koekäynteihin. Koulutetaan ulkomuototuomareita heterogeenisen rodun arvosteluun. Pyritään myös kansainväliseen vaikuttamiseen rodun jalostuspohjan kasvattamiseksi.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet

- Avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- Rotu on kotimaassaan täysin ja suurimmaksi osaksi muuallakin metsästyskäytössä
- Erinomaiset kontaktit ulkomaille
- Rotu on vakiinnuttanut asemansa metsästyskoirana mannermaisten seisojien joukossa
- Rodun perusterveys ja hyvä luonne
- Aktiivisten rodunharrastajien hyvä henki ja yhteistyöhalu

Mahdollisuudet

- Yhä laajeneva aktiivisten harrastajien joukko
- Hyvien koetulosten myötä kiinnostus rotuun toimivana metsästyskoirana kasvaa edelleen
- Vastuullisten kasvattajien lisääntyminen takaa tasokkaiden pentueiden riittävän määrän, jolloin kysyntätilanteeseen pystytään vastaamaan ja piittaamattomien kasvattajien toiminnalle ei jää tilaa.
- Jatkuva tasokkaiden pentujen tuonti takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun jalostuspohjan laajuutta Suomessa
- Jatkuva ulkomaisten jalostusurosten käyttö takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun jalostuspohjan laajuutta Suomessa

Heikkoudet

- Kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä eivätkä mukana tavoitteellisessa kasvatus- ja harrastustoiminnassa
- Liian monet koirillaan metsästävät eivät ole kiinnostuneita koetoiminnasta
- Kasvatuksesta osa on ns. ”kotitarvekasvatusta” jolloin päämäärätietoinen jalostusaineen hankinta puuttuu
- Pentua voi joutua odottamaan pitkään

Uhat

- Rodun jalostuksen suurin uhka on kannan keskinäinen sukulaisuus Suomessa ja samojen

- jalostuskoirien ja linjojen käyttö ympäri Euroopan, mikä vaikeuttaa uuden aineksen löytämistä
- Rodun kasvanut kysyntä voi houkutella kasvattajiksi rodun jalostustavoitteisiin sitoutumattomia kasvattajia
- Rodun kysyntätilanteeseen ei pystytä vastaamaan kasvattamalla riittävästi laadukkaita pentueita

Varautuminen ongelmiin

Kannan sukusiittoisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulee jalostusyhdistelmät valita siten, että erisukuisia yksilöitä käytetään mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista tinkimättä.

Uuden jalostusaineksen määrätietoinen etsiminen ulkomailta on tärkeää. Pentujen tuontiin edelleen kannustetaan ja siinä avustetaan. Narttujen omistajia rohkaistaan ulkomaisiin astutuksiin ja uutta geenimateriaalia Suomeen tuovia, jalostuskriteerit täyttäviä uroksia etsitään ehdolle myös kohdemaan jalostusneuvonnan avulla. Kotitarvekasvatuksesta pyritään pääsemään määrätietoisempaan rodun jalostukseen ja kasvattajia ja rodun harrastajia kannustetaan tuomaan maahan ”ylimääräisiäkin” koiria tulevaa jalostuskäyttöä silmällä pitäen.

Koekäyntien lisäämiseen entisestään pyritään aktiivisesti. Koulutusrenkaita perustetaan lisää ympäri maata avuksi koiranomistajille, jotta useamman koiran koulutustaso riittäisi palkitsemiseen käyttökokeessa.

Terveysongelmien kertymisen ehkäisemiseksi on sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä edelleen pitämään mahdollisimman alhaisena ja sukukatkerointia seurataan mahdollisimman laajan geeniperimän turvaamiseksi.

Yllättävien uusien terveysongelmien äkkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta 2022–2026

Tehtävä tai projekti

Joka vuosi:

Tiedottaminen ja tilastojen julkaisu rotujärjestön lehdessä, verkkosivuilla ja Münsterilehdessä

Suomen Münsterikerho ry:n koulutuspäivät maaliskuussa

Roturyhmäkokous rotujärjestön vuosikokouksen yhteydessä huhtikuussa

Rotujärjestön erikoisnäyttely kesäkuussa

Suomen Münsterikerho ry:n koulutuspäivät syksyllä

KAER-koe münsterinseisojille syys-lokakuussa

Junkkari-jalostuskatselmus syyskuussa

Ulkomuototuomareitten koulutus

KAER-koetuomareitten koulutus

Junkkarin yhteydessä näytteenottoja koiragenetiikan geenipankkia varten joka toinen tai kolmas vuosi

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksen seuraaminen

Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan aktiivisesti. Rodun harrastajia pidetään ajan tasalla Saksanseisoja-lehden, vuosikirjaan tulevan vuosiraportin ja Saksanseisojakerhon tietokannan avulla sekä Münsteri-lehden avulla.

Yhteishenkeä pidetään yllä ja kehitetään rotutapaamisten ja Münsterikerhon tapahtumien avulla.

Syyspäivien yhteydessä järjestetään vuosittain KAER-koe. Näin pyritään saamaan uusia koiria saavuttamaan jalostuskelpoisuuteen vaadittava koepalkinto. Uudet harrastajat pääsevät tutustumaan koemuotoon ja voivat aktivoitua harjoittamaan koiraansa tavoitteellisemmin.

Rodun jalostuspohjan laajentamiseksi kansainvälistä yhteistyötä kehitetään edelleen ja yhteistyötä eri harrastajamaitten kanssa jatketaan tiiviinä.

7. LÄHTEET

Saksanseisojakerho ry

Suomen Kennelliitto, KoiraNet tietokanta

Nederlandse Vereniging van Heidewachtelliefhebbers

De Heidewachtel -aikakauslehti 2016–2020

Eggerts Hans 1995. Der Kleine Münsterländer Vorstehhund, Pflege. Abrichtung. Zucht.

Fragner, Manfred, Hauptzuchtwart, Österreichischer Verein für Kleine und Grosse Münsterländer

Dansk Münsterländer Klub

Foucaud, Eric ja Klein, Germain, Club francais de l'épagneuls de Münster et du Langhaar 2015-2020

Kleine Münsterländer -aikakauslehti 2016–2020

Svenska vorstehklubben

Nederlandse Vereniging van Heidewachtelliefhebbers 2015

Norsk Münsterländer Klubb

Verband für Kleine Münsterländer eV

Westermann, Josef, Hauptzuchtwart, Saksa, suullinen ja kirjallinen tiedonanto 2020

Sähköiset lähteet:

Klub dlouhosrstých ohařů <http://www.ohardlouhosrsty.cz/>

Small Munsterlander Club of North America <http://smallmunsterlander.org/>

Schweizerischer Klub für kleine Münsterländer Vorstehhunde <http://www.klm-muensterlaender.ch/>